Кабул ителгән:
Педагоглар советында
Протокол №1 31.08.2022ел

" Раслыйм":
Аксубай районының
муниципаль бюджет мәктәпкәчә
белем учреждениесе «Радуга» балалар
бакчасы» мөдире
_________ Гайфуллина Г.Ю.
Приказ №27 31.08.2022 ел

Аксубай районының муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем учреждениесе “Радуга” балалар бакчасы”нда 2022-2023 уку елына балаларга татар теле өйрәтүче тәрбиячесенең эш программасы.

Татар теле тәрбичесе Шәйхисламова Г.Т.

Эчтәлек

1	**Максатчан бүлек**	**3**
1.1	**Аңлатма язуы**	**3**
1.2	**Педагогик эшчәнлекнең максаты һәм бурычлары**	**4**
1.3.	**Программа принциплары**	**4**
1.4.	**Көтелгән нәтиҗәләр**	**6**
2	**Эчтәлекле бүлек**	**10**
2.1.	**Балага үсеш өчен юнәлешләре буенча белем бирү(биш белем бирү өлкәсендә)**	**10**
2.2	**Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар**	**13**
2.3	**Белем бирү эшчәнлеге планлаштыру**	**15**
2.4	**Балалар белән үзара бәйләнеш**	**43**
2.5	**Бакчада тәрбияләнүче балаларның әти-әниләре белән үзара бәйләнеш**	**44**
3	**Оештыру бүлеге**	**44**
3.1	**Татар теле кабинетында предметлы-үстерешле мохитны оештыру үзенчәлекләре**	**44**
3.2	**Методик материаллар һәм белем бирү чаралары.**	**45**
3.3	**Материаль-техник тәэмин итү**	**49**
3.4.	**Эшчәнлекләр челтәре**	**49**
3.5.	**Бәйрәмнәр һәм күңел ачулар**	**51**
3.6.	**Социум белән хезмәттәшлек планы**	**52**
	Файдаланылган әдәбият	

I. Максатчан бүлек

1.1.Аңлатма язуы

Балалар бакчасында татар теленә өйрәтү программасы (алга таба Программа) “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт стандартлары”на (РФ Мәгариф һәм фән министрлыгының 23.11.2009 елда 655 нче карары нигезендә расланган) нигезләнеп төзелде. Программа 4 яшьтән 7 яшькә кадәр булган рус телле балаларның татарча аралашырга өйрәтү эшчәнлекләренең эчтәлеген чагылдыра. Программа тәлап иткән барлык метод һәм алымнар балаларны татар телен аралашу чарасы буларак кулланырга әзерләүгә юнәлдерелә. Программа Аксубай муниципаль районының муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем учреждениясе “Радуга” балалар бакчасы”ның төп белем бирү программасы нигезендә төзелде.

“Татарстан Республикасы халыклары телләре турында” Татарстан Республикасы Законында һәм Татарстан Республикасында башка телләрне саклау, өйрәнү һәм үстерү буенча Татарстан Республикасы дәүләт программасында мәктәпкәчә милли белем бирү өчен кирәкле шартлар булдыру каралган. 2010-2015 елларга мәгариф системасын үстерү стратегиясендә балалар бакчаларында балаларга татар телен өйрәтү, сөйләм үстерү юнәлешен тормышка ашыру максаты куелган.Мәктәпкәчә учреждениеләр,мәгариф системасының беренче баскычы буларак,нәниләрне татар теленә өйрәтүдә башлангыч роль уйный.

“Татарча сөйләшәбез” дип аталган методик комплект балалар бакчасында эшләүче тәрбиячеләргә кулланма буларак тәкъдим ителә. Комплектка, балаларның яшь үзенчәлекләренә карап, методик кулланма, күрсәтмә һәм таратма әсбаплар, аудио һәм видеоматериаллар, балалар өчен эш дәфтәрләре туплап бирелгән. Методик комплектлар өч яшь төркеме (уртанчылар, зурлар, мәктәпкә әзерлек төркемнәре) өчен әзерләнгән, һәм аларның барысы да “Татарча сөйләшәбез” дип исемләнә. Бүгенге социолингвистик ситуациядә һәм гомуми белем бирүнең федераль дәүләт стандартлары тормышка ашу кысаларында рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәтү буенча яңа укыту-методик кулланмалар эшләү зарурлыгы килеп басты.

Билгеле булганча, телгә өйрәтүнең максаты җәмгыять тарафыннан куелган социаль заказ белән билгеләнә. Татарстан Республикасының белем бирү системасына куйган төп бурычы – иҗади фикерләүче, инициативалы, иҗтимагый тормышта актив катнашучы, белемле, ике дәүләт һәм чит телләрдә дә иркен сөйләшеп аралашучы шәхес тәрбияләү.

Рус телле балаларга татар теле өйрәтү максаты киңкырлы һәм ул берничә аспекттан тора: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү.

Балаларның татар теле буенча лексик, грамматик күнекмәләре филологик белемнәр суммасы дәрәҗәсендә генә калмыйча, ә сөйләм эшчәнлегенең барлык төрләрендә дә аралашуда кулланырлык дәрәҗәгә җитүе зарур. Ягъни, балалар, нинди дә булса сүзне, я грамматик категорияне тану, аеру, аңлау, тәрҗемә итү дәрәҗәсендә генә түгел, аларны аралашу максатында мөстәкыйль кулланырлык дәрәҗәдә өйрәнергә тиешләр. Шул вакытта гына татар телен дәүләт теле буларак өйрәнү бурычы үтәлә.

Рус телле балаларны татар теленә һәм татар балаларын ана теленә өйрәтү буенча эш программасы өч бүлектән тора: максатчан бүлек, эчтәлекле бүлек, оештыру бүлеге. Программа мәктәпкәчә яштәге баланың үсеш закончалыкларына, шәхси һәм эшлекле якын килү турындагы фундаменталь тикшеренүләргә, тел өйрәтү процессында методик стандарт итеп кабул ителгән коммуникатив технология принципларына (Л. С. Выготский, П. Я. Гальперин, В. В. Давыдов, Лисина, В.Н. Мещерякова) чагылыш тапкан фәнни тикшеренүләргә, гамәли эшкәртмәләр һәм методик киңәшләргә, мәктәпкәчә мәгариф системасы эшчәнлеген ачыклаучы норматив хокукый актлар, нигезләмәләренә көйләнгән.

Мәктәпкәчә яштәге балаларга татар телен өйрәтү аларның билгеле бер күләмдә сүз байлыгын булдырудан, аралашудан башлана. Өйрәнелә торган материаллар – күрсәтмә әсбаплар, техник чаралар, мультфильмнар, тәрҗемә яки төрле хәрәкәтләр ярдәмендә аңлатыла. Пиктограммалар, терәк схемалар куллану уңышлы нәтиҗәләр бирә. Балалар тормышында уен зур урын тота. Шуна күрә программада балаларның татар теле дәресләрендә алган белем һәм күнекмәләрен ныгыту өчен күп төрле уеннар (сүзле, дидактик, сюжетлы, рольле, хәрәкәтле) тәкъдим ителә. Балаларның татар телендә сөйләшү күнекмәләре башка дәресләрдә дә, режим процессларында, экскурсияләр вакытында, бәйрәм иртәләрендә, спектакльләр караганда, музыка тынлаганда, төрле уеннар уйнаганда ныгыта барыла.

Мәктәпкәчә яштәге балаларны татарчага өйрәтү уртанчылар төркемендә“Минем өем”, зурлар төркемендә “Уйный-уйный үсәбез”, мәктәпкә хәзерлек төркемендә “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проектына нигезләнеп алып барыла.

Норматив һәм норматив-методик документлар

- Федеральный закон «Об образовании в РФ» от 29 декабря 2012 г. №273-ФЗ;
- Закон Республики Татарстан «О государственных языках Республики Татарстан и других языках в Республике Татарстан (принят Государственным советом Республики Татарстан 12 июня 2014 года (с изменениями и дополнениями));
-Закон Республики Татарстан «Об образовании» (принят Государственным советом Рес-публики Татарстан от 22 июля 2013 г. N 68-ЗРТ (с изменениями и дополнениями));
- Постановление от 25 октября 2013 года N 794 «Об утверждении Государственной про-граммы "Сохранение, изучение и развитие государственных языков Республики Татарстан и других языков в Республике Татарстан на 2014 - 2021 годы» (с изменениями на 13 декабря 2018 года)
- Приказ Министерства образования и науки РФ от 17 октября 2013 г. №1155 «Об утвер-ждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования». (Зарегистрировано в Минюсте РФ 14 ноября 2013г. №30384);
- Постановление Главного государственного санитарного врача Российской Федерации от 15 мая 2013г.№26 г.Москва «Об утверждении Сан Пин 2.4.1.3049-13 «Санитарно-эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации режима работы до-школьных образовательных организаций» (Зарегистрировано в Минюсте России 29 мая 2013г.№28564)
-Постановление Правительства Российской Федерации от 5 августа 2013г.№662 «Об осуществлении мониторинга системы образования»;
- Приказ Министерства образования и науки РФ от 30 августа 2013г. №1014 «Об утвер-ждении Порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программа-образовательным программ дошкольного образования» (Зарегистрировано в Минюсте России 26.09.2013 №30038);
- Конвенция о правах ребенка. Принята резолюцией 44/25 Генеральной Ассамблеи от 20 ноября 1989 года. - ООН 1990
- Устав образовательной организации.

1.2 Педагогик эшчәнлекнең максаты һәм бурычлары

“Минем өем” проекты (4-5 яшь) өчен:
Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.
Бурычлар:
1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү.
3. Бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь) өчен:
Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.
Бурычлар:
1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.
3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь):
Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыяткә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.
Бурычлар:
1.Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.

Моннан тыш, балаларны татар балалар әдәбияты һәм халык авыз иҗаты, татар халкының тарихы, гореф-гадәтләре белән таныштыру, мәдәнияты турында төшенчә бирү бурычы да куела.

1.3.Программа принциплары

Коммуникативлылык принцибы – балаларны татар телен аралашу чарасы буларак куллануга әзерләүгә корылган. Телне фән буларак түгел, ә аралашу чарасы буларак өйрәтү.

Интеграция һәм дифференциация принцибы – һәр сөйләм төренең үз үзенчәлеген исәпкә алу, тәрбияче сөйләмен техник чаралар ярдәмендә (аудио-, видеоязмада) тыңлау (аудирование), тел үзәнчәлекләрен төрле күнегүләрдә бирү, балаларның диалогик сөйләмен үстерү;

Күрсәтмәлелекпринцибы – тел өйрәтүне көндәлек тормыштагы һәр төрле эшчәнлеккә бәйле рәвештә, аларның тирә-юньне танып белүенең төп чарасы булып торган уен аша үткәрү;

Тел өйрәтү, тәрбия һәм үстерү бурычларының бер-берсе белән тыгыз бәйләнештә тормышка ашыру принцибы;

Барлык белем бирү өлкәләрен берләштерү (интегральләштерү) принцибы: социаль-коммуникатив, танып-белү, сөйләм үстерү, иҗади сәнгать, физик үсеш.

Дәвамчанлык принцибы – балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәптә эзлеклелекне күздә тоту;

Белем бирүне комплекслы-тематик принципка корып оештыру;

Белем бирү эшчәнлегенең мотивлашкан булу принцибы - бала материалны үзе өчен кызык булганда, үзенең шәхси ихтыяҗларына туры килгәндә генә кабул итә һәм фикерли башлый. Телне өйрәтү процессында әкияти сюжетлар карау, кызыклы таныш геройлар (Акбай, Мияу) белән очрашу, уен элементларын куллану – тел материалын өйрәнүнең мотивлашкан булуын тәэмин итә. Телне аралашу, уен ситуацияләренә бәйләп өйрәнгәндә, балалар тел өйрәнүнең практик әһәмиятен тоялар, эмоциональ күтәренкелек туа һәм алар тел материалын бик теләп үзләштерәләр.

Белем бирү эшчәнлегенең дидактик принцибы - гадидән катлаулыга таба бару.

Индивидуальләштерү принцибы - тел өйрәткәндә социаль шәхес сыйфатларын үстерүне күздә тоту.Балаларның яшь үзәнчәлекләрен исәпкә алу.

Уртанчылар төркемендә эшчәнлек 20 минут, зурлар төркемендә 25 минут, мәктәпкә әзерлек төркемендә 30 минут дәвам итә. Беренче ике эшчәнлек төркемчекләргә бүлеп үткәрелә, ә өченчесе төркемдәге барлык балалар белән бергә оештырыла. Ул кабатлау, үткәннәрне ныгыту, төрле уеннар, яисә мультфильм карау рәвешендә узарга мөмкин. 3 нче белем бирү эшчәнлеге режим моментларында оештырыла. Темалар бер-берсенә бәйләнешле итеп, балаларның яшь үзенчәлекләрен искә алып сайланган. Белем бирү эшчәнлекләренең темасы катлауландырылып, кабатлана бара, алар баланың сөйләм телен камилләштерү максатын күздә тотып төзелгән. Һәр теманы йомгаклау өчен, гомумиләштерү эшчәнлеге буларак, анимацион күренешләр дә эшләнгән. Телгә өйрәтүнең төп формасы һәм чарасы булып белем бирү эшчәнлеге алына. Ул системалы рәвештә план буенча үткәрелә, Планга индивидуаль эш тә кертелә. Өйрәнелгән сүзләр, сүтезмәләр, диалоглар эшчәнлектән тыш уен вакытларында активлаштырыла һәм ныгытыла, көндәлек аралашуда кулланыла. Яңа сүзләрне, сүтезмәләрне, ситуацияләрне балалар аңламаган очракта, тәрбияче рус телендә сөйли. Пиктограммалар мәктәпкә әзерлек төркемендә, яңа сүзләр (фигыльләр) белән беренче тапкыр таныштырганда гына кулланыла. Балаларга темадан тыш артык сүзләр, уеннар, җырлар, шигырьләр төп программаны үзләштергән очракта бирелә. Бала татар телендә сүзне дөрес әйтмәгән очракта, тәрбияче баланы тыңлап сүзнең дөрес үрнәген бирә. Балалардан авазларның дөрес әйтелешен катгый таләп итмәскә кирәк. Тәрбияче сөйләмендә акцент, җирле диалект, аваз кимчелекләре булмаска тиеш. Тәрбияче сүзлек белән эшләгәндә татар һәм рус телләре өчен уртак сүзләргә таяна ала. Тәрбияче үзенең эшенә иҗади якын килергә, төрле алымнар, чаралар эзләп, аларны кулланырга тиеш. Укыту-методик комплекты кысаларында, лексик минимумны үзләштергән очракта, эшчәнлектә планлаштырылган уеннарның эчтәлеген үзгәртү, яңа алымнар кертү, баету хуплана. Төркемнәрдә балаларның һәм тәрбиячеләрнең татар телендә аралашулары һәрдаим булырга тиеш. Эшчәнлектә өйрәнелгән тел материалы, режим моментларында, уен эшчәнлеге аша (ситуатив күнегүләр,сюжетлы-рольле уеннар, үстерелешле диалоглар, сәхнәләштерү һ. б.) ныгытыла. Рус телле балаларны татарча сөйләшергә өйрәткәндә балалар бакчасы коллективы һәм әти-әниләрнең ярдәм позициядә булуы уңай нәтиҗә бирә.

Программаны тормышка ашыруда мөһим билгеләр

Балалар бакчасынының милли составы

Төркемнәр	**Татарлар**	**Руслар**	**Чувашлар**
Кече яшьтәгеләр төркеме	2	2	7
1кечкенәләр	3	9	5
2кечкенәләр	6	5	8
Уртанчылар	3	12	6
Зурлар	5	13	8
Мәктәпкә әзерлек	4	5	12
Барысы	23	47	46

1.4.Көтелгән нәтиҗәләр

Уртанчылар төркеме балалары барлыгы 62 сүз үзләштерә. Актив сүзләр: әти, әни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз). Пассив сүзләр: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз). Уртанчылар төркемендә балалар үзлектән сорау куймыйлар, сорауларны тәрбияче бирә, бары Хәлләр ничек? Дигән сорауны гына бирәләр, ел ахырында алар бер-берсен сыйлый белергә тиешләр.

Зурлар төркеме балалары барлыгы 45 сүз үзләштерә, уртанчылар төркемендә өйрәнгән сүзләр ныгытыла. Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз). Пассив сүзләр: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз). Барлыгы: 107 сүз.2 нче уку елы ахырына балалар түбәндәге белемнәрне үзләштерергә тиешләр: Бу кем? Бу нәрсә? Нинди? Ничә? сорауларына өстәп, Кем анда? Кем юк? Син кем? Нәрсә кирәк? Нәрсә бар? сорауларына аңлап җавап бирергә; раслаучы сүзләрне: әйе, бар, инкарь итүче: юк аңлап куллана белергә; тәрбияче кушкан биремнәрне аңлап үтәргә (мә, бир, ал, утыр, сана, аша, эч, сал, ки, йокла, җырла); матур итеп исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белергә; балалар үзләре сорау куярга, гади диалогларда үзләрен ышанычлы сизеп сөйләшә белергә; төп хәрәкәтләрне белдерүче фигыльләрне аңлый һәм куллана белергә тиешләр (сикерә, уйный, җырлый, юа, ашый, эчә, ярата, кия, сала, утыра); әйберләрнең билгесен белдерә торган сүзләрне белергә: төсләр: кызыл, сары, яшел, зәңгәр; тәм: тәмле, баллы; зурлык: зур, кечкенә, күп, әз; билге: матур, чиста, пычрак, әйбәт; унга кадәр саный белергә; предметның урынын күрсәтергә: караватта, өстәлдә, урындыкта; грамматик конструкцияләр, гади җөмләләр төзергә; дүртьюллыкларны, җырларның сүзләрен яттан өйрәнергә, сәхнәләштерүдә катнашырга.

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары ел дәвамында 60 сүз үзләштерә. Шуның өстенә алар уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашалар (62+45 сүз). Мәктәпкә киткәндә балалар барлыгы 167 сүз үзләштерергә тиеш. Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?,сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың?(пассив сүз).

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балалары Хәлләр ничек?Нинди? Ничә? Нәрсә кирәк? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә?Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? сорауларын бер-берсенә һәм зурларга бирә белергә һәм аларга җавап бирергә; “Кибет”, “Командир”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Телефоннан сөйләшәбез” кебек уеннарны мөстәкыйль рәвештә оештырырга һәм уйнарга, аралашырга тиеш.

Программа буенча белем бирү дәрәҗәсен билгеләү

Сөйләм үсеше мониторингы уку елы башында һәм уку елы ахырында күзәтүләр рәвешендә үткәрелә.Балаларның татар телендә аңлау һәм сөйләшә (аралаша) белү күнекмәләрен уку елы башында (октябрь ае) һәм уку елы ахырында (апрель аенда) тикшерелә. Уртанчылар төркеме балалары белән тикшерү уку елы ахырында үткәрелә. Уку елы уртасында тематик тикшерү (декабрь, январь) үткәрергә мөмкин. Тикшерүне һәр бала белән аерым, 1–2 бала катнашында, ә йомгаклау эшчәнлеге булганда барлык балалар белән бергә дә үткәрергә була. Тикшерү вакыты 10-15 минутан артмаска тиеш. Биремнәр балаларның яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып үткәрелә, уен-бирем рус телендә аңлатыла. Биремнәр мавыктыргыч һәм кызыклы булырга тиеш. Сораулар ачык, төгәл итеп, интонация белән бирелә. Тикшерүче балаларның җавабын тыңлаганда елмаеп, кирәк булса җавапны дөресләп, бала әйтә алмаганда булышырга тиеш. Тикшерү барышында яңа материал бирелми. Тикшерүне эш дәфтәрләре, таратма, күрсәтмә рәсемнәр, интерактив тактада, проекцион техника экранында уеннар кулланып үткәрергә дә була. Биремнәр, уеннар өчен кирәк булган күрсәтмәлелек алдан әзерләнеп куелган булырга тиеш. Тикшерүче һәр биремгә аерым балл куеп бара. Тикшерү ахырында баллар саны кушыла һәм 5 кә бүленә. Шулай итеп, гомуми нәтиҗә ясала.

Уртанчылар төркеме балаларының «Минем өем» проекты буынча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
«Минем өем» проекты буенча өйрәнгән лексика-ны сөйләмдә кул-лану. (Өйрәнгән темалар буенча 4-5 рәсем күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла)	Ягымлы сүзләр куллану(исәнме, сау бул, рәхмәт).	Боерыкны анлау, куллана белү (кил,утыр,си кер, аша,эч)	Тирә-юньдәге предметларның сыйфатын, күлә-мен белдерә торган сүзләрне аң-лап сөйләмдә куллану.	Аралаша белү (ягым-лы сүзләр әйтү,чакыру сыйлау, со-рап алу,тәкъдим итү, инкарь,итү, раслау).

Зурлар төркеме балаларының « Уйный – уйный үсәбез» проекты буынча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
«Уйный-уйный үсә-без» проекты буен-ча өйрәнгән лекси-каны сөйләмдә кул-лану.(Өй-рәнгән темалар буенча 4-5 рәсем күрсәтелә, татарча исемнәрен әйтергә кушыла.)	Ягымлы сүзләр куллану (исәнме, сау бул рәхмәт, исәнмесез, сау булыгыз.)	Боерыкны аңлау (кил, утыр, сикер ю, аша, эч, ки, сал)	Уен ситуацияләрдә. Үзлектән сорау бирә белү(Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә?)	Аралаша белү (ягым-лы сүзләр әйтү, чакыру,сый-лау, сорап алу, тәкъдим итү инкарь итү раслау.)

Мәктәпкә хәзерлек төркеме балаларының “Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтз юллар” проекты буенча татар телен үзләштерү дәрәҗәләрен билгеләү:

Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм		
Өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану (өйрәнгән темалалар буенча 5-6 рәсем яисә предмет күрсәтелә, бала татарча исемнәрен әйтә белергә тиеш)	Ягымлы сүзләр куллану (исәнме, саубул, рәхмәт, исәнмммесез, сау булыгыз, зур рәхмәт, хәерле көн, хәлләр ничек? әйбәт)	Боерыкны бирә белү (кил, утыр, сикер, ю, аша, уйна, ки, сал, эч, бие, җырла, йөгер, йокла)	Уен ситуацияләрендә үзлектән сорау бирә белү (Нәрсә кирәк?, Нинди?, Ничә? Син кем? Бу кем? Бу нәрсә? Нишли? Кая барасың?)	Аралаша белү (ягымлы сүзләр әйтү, чакыру, сыйлау, сорап алу, тәкдим итү, инкарь итү, раслау)

Нәтиҗәләрне билгеләү

Югары дәрәҗә2,7 дән 3 кә кадәр	Бала сөйләмдә актив, сорауларга җавап бирә, яхшы аралаша.
Уртача дәрәҗә2 дән 2,6 га кадәр	Сүз байлыгы бар, аралашуда бик актив түгел.
Уртачадан түбән дәрәҗә1 дән 2 гә кадәр	Аңлый, русча җавап бирә.

Ана – теле буенча белем дәрәҗәләре усеше күрсәткечен билгеләү (кушымтада) Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү (беренче кечкенәләр төркеме)

<table>
<tr><th rowspan="2">№</th><th rowspan="2">Баланың исеме, фамилиясе</th><th rowspan="2">Сүз байлыгы
Бу кем? Бу нәрсә?</th><th colspan="2">Сөйләмнең грамматик ягы</th><th>Уеннарда катнашу</th><th rowspan="2">Аваз культурасы
Ул ничек кычкыра?</th><th colspan="2">Бәйләнешле сөйләм</th><th rowspan="2">Баллар</th><th rowspan="2">Дәрәҗә</th></tr>
<tr><th>Бирем үтәү</th><th>Нинди?</th><th></th><th>Үзең турында сөйләү (син кем?)</th><th>Рәсем буенча әңгәмә (сорау-җавап)</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td colspan="11">1 балл
2 балл
Нәтиҗәләрне бәяләү</td></tr>
<tr><td colspan="4">Югары дәрәҗә
17-21 балл</td><td colspan="7">Бала сөйләмдә актив, аралаша.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Уртача дәрәҗә
12-16 балл</td><td colspan="7">Аңлый, тәрбияче ярдәмендә аралаша.</td></tr>
<tr><td colspan="4">Уртачадан түбән дәрәҗә
1-11 балл</td><td colspan="7">Аңлый, сөйләшми.</td></tr>
</table>

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү (икенче кечкенәләр төркеме)

№	Баланың	Сүз байлыгы	Сөйләмнең грамматик ягы	Уеннарда катнашу	Аваз культурасы	Бәйләнешле сөйләм	Баллар	Дәрәҗә

	исеме, фамилиясе	Бу кем? Бу нәрсә?	Нәрсә эшли?	Нинди?		Минем кебек әйт			

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	**Бала сөйләмдә актив, аралаша.**
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	**Аңлый, тәрбияче ярдәмендә аралаша.**
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	**Аңлый, сөйләшми.**

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү (уртанчылар төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы		Бәйләнешле сөйләм				Иллюстрациягә карап әсәрнең исемен атау	Нәтиҗә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Боерыкны куллана белү	Үзең турында сөйләү	Нинди? соравына җавап бирү	Уенчыклар санау	Аралаша белү (диалог)		Баллар	Дәрәҗә
1	Алсу									
2	Булат									

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	**Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.**
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	**Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.**
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	**Аңлый, русча җавап бирә.**

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү (зурлар төркеме)

№	Баланың исеме, фамилиясе	Сүз байлыгы			Бәйләнешле сөйләм		Фольклор (мәкаль, табышмак)		Нәтиҗә	
		Ягымлы сүзләр куллану	Сүзләрне гомумиләштерү	Капма-каршы сүзләр	Үзең турында сөйләү	“Уйный-уйный үсәбез” проекты буенча өйрәнгән лексиканы сөйләмдә куллану	Аралаша белү (диалог)		Баллар	Дәрәҗә
	Дамир									
	Алсу									

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә 17-21 балл	**Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.**
Уртача дәрәҗә 12-16 балл	**Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.**
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11 балл	**Аңлый, русча җавап бирә.**

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларының ана телен үзләштерү дәрәҗәсен билгеләү (мәктәпкә әзерлек төркеме)

№	**Баланың исеме, фамилиясе**	**Сүз байлыгы**			**Бәйләнешле сөйләм**			**Фольклор (мәкаль, санамыш, табышмак, әкиятләр)**	**Нәтиҗә**
		Ягымлы сүзләр куллану	**Сүзләрне гомуми-ләштерү**	**Капма-каршы сүзләр**	**Үзең турында сөйләү**	**Рәсем буенча сөйләү**	**Аралаша белү (диалог)**		**Баллар**
	Алсу								
	Булат								

Нәтиҗәләрне бәяләү	
Югары дәрәҗә17-21 балл	**Бала сөйләмдә актив, диалогта үзлектән сорау бирә, яхшы аралаша.**
Уртача дәрәҗә12-16 балл	**Сүз байлыгы бар, тәрбияче ярдәмендә аралаша.**
Уртачадан түбән дәрәҗә 1-11балл	**Аңлый, русча җавап бирә.**

2. Эчтәлекле бүлек

2.1.Балага үсеш юнәлешләре буенча белем бирү (биш белем өлкәсендә)

Социаль-коммуникатив үсеш.Балаларның социаль характердагы беренче күзаллауларын булдыру һәм балаларны социаль мөнәсәбәтләр системасына кертү; хезмәткә уңай мөнәсәбәт формалаштыру; үз тормышыңның куркынычсызлыгы нигезләрен һәм экологик аң (әйләнә – тирә дөнья куркынычсызлыгы) алшартларын формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Балаларның Татарстан Республикасы, анда яшәүче халыклар, аларның хезмәте һәм профессияләре, туган як табигате турында белемнәрен уен эшчәнлеге вакытында тирәнәйтү.Балаларда патриотизм хисләре; үзен туган шәһәре (авылы), республикасы, иленең гражданины итеп тану; шәһәр, республика, ил символикасына (флаг, герб, гимнга) хөрмәт белән карауны һәм горурлану хисе тәрбияләү. Иҗтимагый чыгышы, расасы, теле, дине, җенесе һәм яшенә карамыйча, янәшәдә яшәүчеләргә (балаларга, өлкәннәргә) уңай мөнәсәбәт, түземлек (толерантлык); башка кешеләрнең хисләре, фикерләре, теләкләренә, карашларына хөрмәт тәрбияләү, үзенең башкалар фикере белән риза булмавын дәлилли яисә үз позициясен яклый белергә өйрәтү. Башка ил, этнос халыклары белән позитив аралашуның, хезмәттәшлек итүнең мәгънәсен аңлату. Якындагы социумда үз урыны, теге яки бу төркемдәге кешеләргә нинди мөнәсәбәттә булуы (балалар бакчасындагы төркем яисә бию түгәрәге әгъзасы, спорт мәктәбе укучысы,булачак гимназист һ. б.) турында күзаллаулар формалаштыру. Гаилә тарихына (карт бабай, бабай, карт әби, әби) карата кызыксыну тәрбияләү. Гаиләң белән горурлану хисләре, гаилә әгъзаларының уңышларына сөенү, бүләкләрен

игътибарсыз калдырмау күнекмәләре тәрбияләү. Идел буе халыкларының әдәби әсәрләре, нәфис һәм мультипликацион фильмнары, әйләнә-тирәдәге тормыш турындагы күзаллауларын сюжетлы-рольле һәм режиссёрлык уеннарында иҗади куллануларына булышлык итү. Балаларның сәхнәләштерү һәм кую өчен Идел буе халыкларының әкиятләрен, шигырьләрен, җырларын, биюләрен мөстәкыйль сайлап алуларын хуплау; куелачак спектакльгә кирәкле атрибутлар һәм декорацияләр әзерләргә, үзара вазифаларны билгеләргә һәм рольләр бүлешергә булышу. Театральләшкән эшчәнлектә театрның төрле төрләрен (бибабо, бармак, курчак, рәсемнәр һ. б. театрлар) куллану. Сәхнә сәнгатенә карата кызыксыну үстерү. Коллективта сүзле уеннар уйнарга омтылышларын хуплау. Идел буе халыклары уеннарын уйнау тәҗрибәсен баету.

Танып-белү үсеше.Балаларда танып белү ихтыяҗларын һәм акылны үстерү; Татарстан Республиканың төп символикасы, географик урыны, анда яшәүче халыкларның традицияләре, гореф–гадәтләре, йолалары белән таныштыру; туган як табигате турындагы белемнәрен киңәйтү, туган якта ешрак очрый торган үсемлек һәм хайваннарга карата кызыксынуны үстерү максатларын тормышка ашыра.Туган як тарихы, мәдәнияты, сынлы сәнгать, туган якның табигате белән таныштыру исәбенә балаларның күзаллауларын киңәйтү. Туган як табигате, климаты, кешеләренең тормышы белән таныштыруны дәвам итү. Үз шәһәренең (авылының) истәлекле урыннары, халык һөнәрләре, милли кухня, Татарстан Республикасы халыкларының тел культурасы белән таныштыру. Картада туган бистәсен, республикасын, башкаланы, Татарстандагы эре шәһәрләрне (Әлмәт, Яр Чаллы, Түбән Кама, Чистай, Норлат һ. б. ны) күрсәтә һәм атый белергә өйрәтү. Борынгы шәһәрләр (Биләр, Болгар), аларның тарихы,культурасы, көнкүреше белән таныштыру. Авыл һәм шәһәр кешеләренең көнкүрешен чагыштырырга өйрәтү. Татар һәм рус халкының яши торган өе, йорт кирәк-яраклары, өс киемнәре үзенчәлекләренә игътибар итү. Туган бистәсендә бара торган позитив үзгәрешләрне (балалар бакчалары, спорт комплекслары, театрлар һ. б. төзелү) күрә белергә өйрәтү. Казанның эре промышленность һәм сәүдә үзәге булуы, татар халкының элек-электән игенчелек, терлекчелек, күн эшкәртү, сәүдә белән шөгыльләнүе турында балаларга сөйләү. Туган бистәсенең, башка шәһәрләрнең символикасын өйрәнүне дәвам итү, үз халкының бер өлеше булуын аңлый белергә ярдәм итү. Милли һәм дөнья культураларының үткәненә һәм бүгенге сенә балаларны якынайту. Музыка һәм театр сәнгатенең күренекле шәхесләре, аларның тормыш һәм иҗат юллары белән таныштыру (композиторлар: С. Садыйкова, С. Сәйдәшев, Ф. Яруллин һ. б., җырчылар: Ф. Шаляпин, И. Шакиров, Р. Ибраһимов һ. б., театр режиссёрлары: М. Сәлимҗанов, К. Тинчурин һ. б., В. Качалов, Г. Камал исемендәге театр актёрлары һ. б.). Аларның тормышларына һәм эшчәнлекләренә кызыксыну уяту. Күренекле фән эшлеклеләренең тормышы һәм эшчәнлекләре белән таныштыру (Н. И. Лобачевский, К. Ф. Фукс, И. М. Симонов, Н. Н. Зинин, А. М. Бутлеров, А. Е. Арбузов һ. б.). Балаларның танып белүгә карата кызыксынуларын канәгатьләндерү, Казан (Идел буе) федераль университеты укытучылары һәм аны тәмамлаучылар турында мәгълүмат бирү. Милләтебез каһарманнарының Бөек Ватан сугышында күрсәткән батырлыклары турында сөйләү (М. Җәлил, Г. Гафиятуллин, М. П. Девятаев, П. М. Гаврилов, Н. Г. Столяров һ. б.). Әти-әниләрне балаларга әби һәм бабаларының сугышта алган бүләкләре турында сөйләргә җәлеп итү. Ватанны саклаучыларга карата хөрмәт хисләре тәрбияләү (һәйкәлләр, обелискларга чәчәкләр кую һ. б.). Табигатьне саклау буенча балаларның белемнәрен тирәнәйтү. Туган якның тере һәм тере булмаган табигатенә сакчыл караш тәрбияләү, табигатькә катнашуыңнан соң туган уңай һәм тискәре нәтиҗәләрне алдан күрә белергә өйрәтү, табигатьнең ресурсларына сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү, аны рациональ файдалану күнекмәләре формалаштыру. Үсемлек һәм җиләкләрне җыю кагыйдәләре белән таныштыру. Дәүләт тыюлыклары, анда яшәүче тереклекияләре, Татарстан Республикасының Кызыл китабына кертелгән үсемлек (флора) һәм хайваннар (фауна) төрләре белән таныштыруны дәвам итү. Хайваннар һәм үсемлекләр дөньясында сирәк очрый торган төрләргә сакчыл караш кирәклеген балаларның аңнарына җиткерү. Татарстанның елга, күлләрендә яшәүче тереклек ияләре белән таныштыру. Кеше тормышында чишмә, елгаларның тоткан урыны, әһәмияте турында сөйләү. Республика сулыкларын чиста тотарга теләк уяту. Туган як табигатенең матурлыгына, андагы форма, ис, төс муллыгына игътибар итү. Табигатьтәге үзгәрешләрне күрә белергә өйрәтү.

Сөйләм үсеше.Әйләнә–тирәдәге кешеләрнең үзара мөгамәләсенең конструктив ысул һзм чараларын үзләштерү; балада китап укуда кызыксыну һәм ихтыяҗ формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Балаларны матур әдәбият әсәрләре, халык әкиятләре, фольклоры белән таныштыру.Татар теленә карата тотрыклы кызыксыну үстерү. Мәгълүмати аралашу технологияләре, аудио- һәм видеоязмалар, уку-укыту методик комплектлары ярдәмендә предметны, аның билгесен, хәрәкәтен белдерүче сүзләрне актив кулланышка кертү, гади аралашу

өчен кирәк булган сөйләм берәмлекләребайлыгы булдыру. Балаларның сүз байлыгын арттыру. Төзелеше ягыннан катлаулы булмаган хикәя һәм сорау җөмләләр төзү күнекмәләрен ныгыту. Үзе турында, бер кеше гамәлләрен сурәтләгән ситуатив картиналар сериясе буенча, сюжетлы рәсемнәр, үз күзәтүләреннән чыгып, зур булмаган (3–5 җөмләле) хикәяләр төзибелергә өйрәтү. Балаларның төрле эшчәнлек вакытында татар халык фольклор әсәрләрен, еш кулланыла торган сүзләр һәм әйтемнәрне файдалануга омтылышларын хуплау. Татар телендә сөйләүче әңгәмәдәшенең сөйләмен тыңлыйбелүне формалаштыру, нәрсә турында сөйләгәнен аңларга тырышу, телне аз белүенә карамастан, аның белән әңгәмәгә кереп, аралашырга омтылышын хуплау.Балаларны татар телен киләчәктә (башлангыч мәктәптә) тагын да аңлабрак, төшенеп өйрәнергә әзерләү.

Нәфис-нәфасәти үсеш.Балаларда әйләнә–тирәдәге матурлыкка кызыксыну уятуны һәм үзләрен күрсәтү ихтыяҗларын канәгатьләндерүне; балаларның музыкальлекләрен, музыканы, матур әдәбият, фольклор әсәрләрен хис-тойгы белән кабул итү сәләтләрен үстерү максатларын тормышка ашыра. Балаларны татар халкының сәнгате (музыка, бию, рәсем сәнгате, матур әдәбият әсәрләре), анда яшәүче атаклы кешеләр белән таныштырып, аларда әхлакый-патриотик хисләр тәрбияләү. Милләтебезнең дини йолалары, халык авыз иҗаты, сынлы сәнгате һәм архитектурасы, музыка сәнгате белән таныштыру балаларда Туган илне ярату хисе тәрбияләргә булыша.Милли орнамент элементлары белән таныштыруны дәвам итү. Балалар белән «яшәү агачы» образын карау. Балаларның игътибарын композициянең үзенчәлегенә (симметриясез), шул ук вакытта төрле төсләр файдаланылган чәчәк бәйләменә юнәлдерү. Төрле материаллар кулланырга, реаль һәм әкияти образларны (Идел буе халыклары әкиятләрендәге геройларны да кертеп) сурәтләүнең төрле ысулларын берләштерергә мөмкинлекләр бирү. Республика тормышында булган истәлекле вакыйгаларны рәсемнәрдә чагылдыра белүләрен хуплау. Балаларның эшләрен бергәләп карау, нәрсә ясаганнары турында сөйли белергә өйрәтү. Балаларга эшләренең тематикасын киңәйтүгә булышлык итү. Актүбә һәм Шәмәрдән уенчыкларын натурадан карап әвәли һәм аларның характерлы үзенчәлекләрен бирә белергә өйрәтү. Ике-өч фигурадан торган скульптура төркемнәрен катлаулы булмаган сюжетларга («Сабантуйда», «Чәй эчкәндә», «Ат чабышлары» һ. б.га) берләштерү. Идел буе халыкларының әдәби әсәрләре геройларын күзаллау юлы белән әвәли белү күнекмәләрен формалаштыру. Туган бистәсе тормышындагы вакыйгаларны чагылдыручы сюжетларны мөстәкыйль сайлый белүләрен активлаштыру. Башка белем бирү өлкәләренең эчтәлеге белән ярак-лаштырып, балалар эшләренең тематикасын киңәйтү. Балаларны Г. Тукай әсәрләре һәм аның иҗатын чагылдыручы сәнгать төрләре (Ф. Яруллинның «Шүрәле», Ә. Бәшировның «Су анасы» балетлары, Н. Җиһановның «Кырлай» симфониясе, Б. Урманче, И. Казаков, Б. Әлменов, Ф. Әминов һ. б. ның сынлы һәм рәсем сәнгатьләре әсәрләре) белән таныштыруны дәвам итү. Сәнгатькә карата уңай карашформалаштыру. «Казан» милли-мәдәни үзәгенең милли-мәдәният музеенда булу, анда борынгыдан сакланып калган өй кирәк-яраклары: көмеш поднослар, савыт-саба, бизәк төшерелгән бакыр кувшиннар, комганнар, йорт хайваннары фигуралары формасындагы бронза йозаклар; җәмәгать биналарының интерьерларын һәм экстерьерларын бизәүче декоратив композицияләр белән таныштыру. Борынгы бизәнү әйберләрен: йөзекләр, алкалар, беләзекләр, чулпылар, яка чылбырлары, хәситәләр һ. б.ны карау. Хәзерге заман рәссам-ювелирларның (И. Фазылҗанов, С. В. Ковалевская, В. О. Ковалевский һ. б.ның) иҗатлары белән таныштыру. Балаларның игътибарын бизәнү әйберләренең милли үзенчәлекләренә юнәлдерү. Татар халкының үзенчәлекле сәнгати һөнәре булган укабелән чигү турында сөйләү. Чигелгән түбәтәйләр, хатынкызның бәрхет аяк киеме, күкрәкчәләр, калфаклар һ. б.ны карау. Бигрәк тә популяр булган композицияләргә – «алтын каурый», чәчәк бәйләме, кошлар, бодай башагы, йолдызлар һәм ярымай мотивларына һ. б.га игътибар итү.Туган шәһәр (авыл) архитектурасы – мәчет һәм храм архитектуралары (Кол Шәриф мәчете, Раифадагы Богородицкийир-атлар монастыре) белән таныштыру эшен дәвам итү. Балаларны татар халкының музыка культурасына якынайту. Татар композиторларының музыкаль әсәрләрен тыңлау. Татарстан Республикасы, Россия Федерациясенең Дәүләтгимннары белән таныштыру. Горурлык хисләретәрбияләү.

Физик үсеш.Балаларның сәламәтлеген саклау, аларда сәламәтлек культурасы нигезләрен формалаштыру; физик культура эшчәнлегенә кызыксыну һәм аңлы караш, гармонияле физик үсеш формалаштыру максатларын тормышка ашыра. Татар халык хәрәкәтле уеннарын, физминуткалар кулланып балаларның хәрәкәт активлыгын үстерү, татар халык бәйрәмнәре, халык уеннары аша балаларның физик үсешен камилләштерү.Чәй янына бирелә торган милли камыр ризыклары: гөбәдия (дөге, йөзем һәм йомырка белән), кабартма, бавырсак, талкыш-кәләвә, чәкчәк, кош теле

белән таныштыру. Балаларга республикадан читтә дә танылган дәвалану-ял итү урыннары һәм санаторийлар («Васильево», «Сосновый бор» («Нарат урманы»), «Крутушка», «Бакирово», «Санта» һ. б.) белән танышу мөмкинлеге бирү. Хәрәкәтле халык уеннарын үзгәртеп төрләндерү күнекмәләре бирү. Милли уен-ярышларда («Таяк тартыш», «Аркан тартыш», «Капчык белән сугыш» һ. б.да) катнашасы килү теләге уяту. Кеше тормышында спортның әһәмияте турында күзаллау формалаштыру. Милли спорт төре – көрәш белән таныштыру. Спорт өлкәсендәге билгеле уңыш-казанышлар белән таныштыру. Идел буе халыкларының төрле эчтәлекле уеннарын мөстәкыйль эшчәнлек вакытларында файдалана белү күнекмәләрен ныгыту. Хәрәкәтле уеннарда балаларда көч, җитезлек, кыюлык, тәвәккәллек, түземлек кебек сыйфатлар тәрбияләү. Уен нәтиҗәсен гадел бәяли белүләрен хуплау. Халык уеннары белән кызыксынуларын үстерү.

2.2.Программаны тормышка ашыруда төрле технологияләр, формалар, алымнар, методлар һәм чаралар

Татар телен өйрәтүдә кулланыла торган чаралар:

1.Эшчәнлек эшкәртмәләре, диагностик материаллар.
2.Тавышлы күрсәтмәлелек (һәр проект өчен аудиоязмалар, анимацион сюжетлар, мультфильмнар).
3.Картиналы һәм картиналы-дидактик күрсәтмәлелек (таратма һәм күрсәтмә рәсемнәр, җырлы-биюле уеннар, театр эшчәнлеге өчен материаллар.
4.Символик, график күрсәтмәлелек (пиктограммалар).
5.Күләмле күрсәтмәлелек (макетлар, муляжлар, уенчыклар)
6.Интерактив уеннар.
7.Эш дәфтәрләре.

Эш төрләре һәм формалары:

Программа бурычларын үтәүдә эш формаларының, практик гамәли алымнарның, чараларның әһәмияте зур. Төп эш төрләре булып түбәндәгеләр тора:

1.Предметлар белән эш: тасвирлау, уенчык белән диалог төзү, уен һәм әкиятләрдә катнашу.
2.Рәсемнәр белән эш: тасвирлау, үстерешле диалог.
3.Сюжетлы-рольле уеннар;
4.Әйлән-бәйлән, җырлы-биюле уеннар өйрәнү (аудиоязмага таянып).
5.Театральләштерү, сәхнәләштерү (бармак театры, битлекләр, костюмнар, театр күрсәтү (әти-әниләргә, башка төркем балаларына).
6.Хәрәкәтле уеннар: туп белән уеннар, “Командир” уены, әйлән-бәйлән уен, зарядка уеннары.
7.Иҗади һәм ситуатив уеннар: рольле уеннар, интервью, ситуатив күнегүләр.
8.Ситуатив, логик күнегүләрне ишетеп, аңлап эшләү.
9.Үстерелешле диалоглар (зурлар һәм яшьтәшләре белән үзара аралашу).
10.Аудиоязмалар тыңлау, кушылып әйтү, җырлау, кабатлау, ишеткән сүзне рәсемдә табып күрсәтү.
11.Анимацион сюжетлар, мультфильмнар карау.
12.Интерактив уеннар.

Аудиоязмалар

Аудиоязмалар яңа сүз өйрәтү, сөйләм үрнәкләре үзләштерү, уеннар, кыска җырлар өйрәтү, өстәл театры күрсәтү вакытларында куллану өчен кулай. Аларны һәр эшчәнлектә куллану мөһим түгел.

Яңа сүзләр өйрәтү технологиясе

Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Яңа сүзләр үзләштерү процессында махсус сайлап алынган күнегүләр төп чара булып тора. Юнәлеше һәм характеры ягыннан лексик күнегүләрне икегә бүлеп карыйлар: әзерлек күнегүләре һәм сөйләм күнегүләре. *Әзерлек күнегүләре* балаларны яңа сүзләрне файдаланып сөйләргә әзерли. Бу күнегүләр лексик берәмлекләрне хәтердә калдырырга ярдәм итәләр. *Сөйләм күнегүләре* лексик күнегүләрнең бер төре буларак, үзләштерелгән лексик берәмлекләр җирлегендә ситуацияләргә бәйле сөйләм эшчәнлеген барлыкка китерәләр. Яңа сүз өйрәтү төп методик алымнарның берсе булып тора:

-яңа сүз тәрбияче тарафыннан ачык, төгәл итеп күрсәтмә рәсем ярдәмендә әйтелә;-аудиоязмадан тыңлатыла, кабатлатыла;
-ишеткән сүзне бала рәсемннән табып күрсәтә һәм әйтә;

-сүзләр тизрәк истә калсын өчен сүз кат-кат әйттерелә, аңлашылмаган очракта, аның русча тәрҗемәсе бирелә;
-төрле эш формаларында (пышылдап, кумәкләп, төркемнәргә бүленеп, хәрәкәтләнеп әйтеп) өйрәтелә;
-уеннар кулланып (“Ватык телефон”, “Кайтаваз”...) ныгытыла;
-яңа сүз, таныш булган сүзләр белән грамматик конструкцияләрдә ныгытыла, мәсәлән: зур туп, чиста туп;
-аралашуда кулланыла (бала өйрәнгән яңа сүзләрне, конструкцияләрне бары аралашуда аңлап куллана);
-бала теге яки бу сүзне аның төгәл мәгънәсен аңлап үзләштереп калсын өчен телдән инкарь итү яисә раслау күнегүләре үткәрергә мөмкин;
-өйрәнелгән сүзләрне хәтердә калдыру максатыннан төрле уеннар оештырырга була: “Исемен әйтсәң бирәм”, “Мин күрсәтәм, син әйт”, “Сорап ал”, “Серле кәрзин” һ.б.

Баланың сөйләмен оештыру өчен исемнең алмашлык (мин, син, бу), сан (1 дән 10 га), сыйфат (тәм, күләм, төс, эчке сыйфатлар) һәм фигыль белән бәйләү грамматик конструкцияләре кулланыла. Фигыль белән таныштыру боерык фигыльләрдән башлана (бар, сикер, аша һ.б.). Уртанчылар төркемендә балаларга боерык фигыльләрне аңлап үтәүләрен таләп ителә. Зурлар төркемендә балалар кайбер боерыкларны үзләре бирә (сикер, аша, уйна) һәм аңлап үтиләр. Мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә балалар үзлектән Нишли? Син нишлисең? сорауларын бирәләр һәм аңлап җавап кайтаралар.

Диалогик сөйләм

Программаның төп асылы булып аралашуга чыгу тора. Аралашуга чыгу өчен диалогик сөйләмнең әһәмияте бик зур. Диалогик сөйләмгә өйрәткәндә гадидән катлаулыга дигән дидактик принципка таянып эшләү кулай. Диалогик сөйләмдә иң отышлы алым – сорау-җавап рәвешендә (сорау-информация алу берәмлеге) һәм теләк белдерә торган: теләк, үтенү, тәкъдим итү, ризасызлык төсмере булырга мөмкин. Еш кына сораудан соң, әңгәмәдәшнең җавап репликасы килә,раслау яисә инкарь рәвешендә булырга мөмкин.Реплика-җавап сорау рәвешендә дә булырга мөмкин: *Нинди эти?* Бу вакытта әңгәмәдәшнең җавабы тулы да, ким дә булырга мөмкин: *Матур эти;* яисә: *Матур.*

Мәктәпкәчә яшьтәге балаларга ситуатив - тематик принцип нигезендә, диалогик сөйләмне үстерү буенча түбәндәге типтагы күнегүләр тәкъдим итәргә мөмкин:
- уен ситуацияләрендә катнашу;
- тәкъдим ителгән үрнәк буенча кечкенә диалоглар төзү;
- тематик диалоглар төзү;
- сәхнәләштерүдә катнашу;
- рольләргә бүлеп сөйләү.

Диалоглар белән эшләү коммуникатив юнәлештә алып барылырга тиеш. Тәрбияче аларның балалар сөйләменә керерлек кирәкле формаларын эшләргә һәм төрле шартларда куллану мөмкинлеген исәпкә алырга тиеш. Тәрбияче, сөйләмгә эмоциональ бизәлеш өстәү өчен, төрле формаларны кулланырга; эш эчтәлегенә туры килә торган интонация, ишарәләр, мимикалардан файдаланырга һ.б. өйрәтергә тиеш. Шул ук вакытта, диалогны сорау бирү һәм аңа җавап алу дип кенә уйларга ярамый. Балаларны диалогик сөйләмгә хас булган башка (сорау һәм җаваплардан тыш) ситуацияләр, репликалар, көндәлек аралашу формаларына да өйрәтергә кирәк.

Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар тора.

Эш дәфтәрләре

Эш дәфтәрләре эшчәнлектә өйрәнелгән материалны ныгытуны күздә тотып төзелгән. Дәфтәрләр белән эшләгәндә балалар кабатлыйлар, бер-берсенә сораулар бирәләр, тәрбияче белән аралашалар. Бу дәфтәрләр белән эти-әниләр дә, төркем тәрбиячеләре дә эшли ала, чөнки биремнәр рус телендә язылган. Дәфтәрдәге эшнең нәтиҗәсе уртанчылар төркемендә сүзне ишетеп, аңлап, предметларны табып, парлаштырып, чагыштырып, аларның сыйфатын, санын билгеләүгә китерсә, зурлар төркемендә балаларны үзара аралашуга этәрә һәм бу мәктәпкә әзерлек төркемнәрендә дәвам итә. Иң катлаулы биремнәр мәктәпкә әзерлек төркеме өчен төзелгән. Бу төркемдә хәрәкәтне белдерүче сүзләр, яки фигыльләр күп кулланыла. Балаларны ситуацияләргә куеп, сораулар биреп диалогка этәрәбез. Берүк вакытта, фигыльләр боерык формада (утыр, уйна һ.б.), 2-нче зат алмашлыгына тәңгәл формада (яки утыра, укый, шуа, ашый һ.б.), һәм дә инде үзе турында 1-нче зат алмашлыгын кулланып өйрәтелә (уйныйм, утырам, барам, эчәм һ.б.). Балалар бер-берсенә,

өлкәннәргә сораулар бирергә өйрәнәләр: бу нәрсә, нишли, син нишлисең, нәрсә кирәк, нинди һ.б. Җөмләләр төзү баланың уйлавын таләп итә, чөнки алар 3-4 сүздән торалар. Мәсәлән: Аю караватта йоклый. Куян чана шуа. Песи бит юа һ.б.. Мәктәпкә әзерлек төркемендә өченче бирем җыр формасында бирелә.Бу биремнәрне интерактив такта һәм экраннарда эшләп була.

Анимацион сюжетлар

Анимацион сюжетларбалаларның белгән сүз байлыгына, яшь үзенчәлекләрен исәпкә алып төзелгән. Сюжетны караганнан соң, балалар белән әңгәмәләр үткәрелә, алда өйрәнелгән уен ситуацияләрен кабатларга тәкъдим ителә.

Төрле эшчәнлекләрдә белем бирү формалары

Хәрәкәт	Уен	Хезмәт	Танып-белү	Аралашу
-уен -хәрәкәт элементларын кулланып әңгәмә үткүрү -физминуткалар	-күзәтү -уку -уен -әңгәмә -күмәк уен (тәрбияче; балалар белән) -сюжетлы-рольле уен -кагыйдәле уен -экскурсия -бәйрәм	-күмәк эшчәнлек -әңгәмә -карау -уен -дежур тору	-күзәтү -сюжетлы-рольле уен -хикәя -үстерүле уен -әңгәмә -ситуатив сөйләшү -уку	-уку -хикәя -әңгәмә -өстәл театры -балалар белән аралашу -шигыр ятлау -уен (дидактик, театральләштерелгән, режиссер) -табышмакларга җавап табу -текстлы хәрәкәтле уен -тәрбияче белән аралашу
Матур әдәбият, фольклорны кабул итү	Рәсем	Музыка	Төзү	
-уку -әңгәмә -хикәя -уен -викторина -инсценирование	-карау -уен -бизәү -күргәзмәләр -ясау	-музыка тыңлау -җырлы-биюле уен -җырлау	-уен -күзәтү -карау	

2.3.Белем бирү эшчәнлеген планлаштыру

Балаларны укыту – методик комплектларын кулланыпана теленә өйрәтү, рус телле балаларны татар теленә өйрәтү максатлары, бурычлар һәм ирешергә теләгән нәтиҗәләр.

Зарипова З.М. Кидрячева Р.Г. “Татарча сөйләшәбез”укыту-методик комплектын кулланып рус телле балаларга татар теле өйрәтү программасы.

Бурычлары:

1. Информацион – коммуникатив технологияләр, уен – ситуацияләр, күргәзмәлелек кулланып, тел өйрәтү, аралашу теләге тудыру.
2. Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.
3. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
4. Диалогик һәм монологик сөйләмне, хәтер, зиһен сәләтләрен үстерү.
5. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен,бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары, әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.

Программа өч проектны һәм аларның төп максатларын, бурычларын үз эченә ала:
“Минем өем” проекты (4-5 яшь).

Максат: Татар теленә кызыксыну уяту, аралашу теләге тудыру.
Бурычлар:1. Сүз байлыгы булдыру, сөйләмдә активлаштыру.
2. Гади диалогта катнаша белү, хәтер, зиһен үстерү.
3. Бер – береңне тыңлау, ишетү сыйфатлары тәрбияләү.

“Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь).
Максат: Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгу.
Бурычлар: 1. Сүз байлыгын арттыру, сөйләм күнекмәләре формалаштыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белү, көндәлек яшәештә аралашу.
3. Әдәпле итеп кара-каршы сөйләшә белү күнекмәләрен тәрбияләү.
“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты (6-7 яшь).
Максат: Балаларның көнкүрешкә, табигатькә, җәмгыятькә кагылышлы сүзләр исәбенә сөйләмнәрен баету, сүз һәм сүзтезмәләрне төрле ситуацияләрдә кулланышка кертү.
Бурычлар:1. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
2. Мөстәкыйль фикер йөртергә, җавап бирергә күнектерү, балада үзенең сөйләме белән кызыксыну һәм сизгерлек уяту.
3. Сөйләм әдәбе (сорау, гозер, мөрәҗәгать итү, рәхмәт белдерү, исәнләшү, саубуллашу) кагыйдәләрен камилләштерү.
Уртанчылар төркеме.“Минем өем” проекты (4-5 яшь).
Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1.Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, иң якын кешеләре, уенчыклар, ашамлыклар хисабына сүз байлыгын арттыру.

2.Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү.

3.Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә белүләренә ирешү.

4.Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша, рәхмәт әйтә белү күнекмәләрен үстерү.

5.Куелган сорауларны аңлап, сөйләмдә 2-3 сүз белән җавап кайтару күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

“Минем өем” проекты темалары (“Гаилә”,“Ашамлыклар”,“Уенчыклар”,“Саннар”)буенча бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Аларның тирә-юнь күзаллавын киңәйтә бару, югарыда күрсәтелгән темага караган сүзләр хисабына балаларның сүз байлыгын арттыру өстендә эшләү, аларда татар телендә сөйләшә башлау теләге уяту.

Актив үзләштерүләренә ирешү өчен әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлату һәм аларны дөрес әйтү күнегүләре эшләү. Иң якын кешеләр (*әти, әни, бабай, әби, малай, кыз)*, яраткан уенчыклар (*туп, машина, курчак, эт, песи куян, аю),* ашамлыклар *(алма, ипи, сөт, чәй)* һәмсаннар *(бер, ике, өч, дүрт, биш)* хисабына сүзлекне баету һәм активлаштыру. Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белү күнекмәләрен булдыру. *Алма бир. Мә, алма.*

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап җавап бирергә өйрәтү.

-*Бу кем? – Бу әти.*

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

Нинди? соравын аңларга, дөрес җавап бирергә өйрәтү.

-*Туп нинди? – Кечкенә.*

-*Машина нинди? – Матур.*

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауларны аңларга һәм сөйләмдә җавап кайтарырга өйрәтү. (Зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт, пычрак, тәмле).

-*Бу нәрсә? – Бу туп.*

-*Туп нинди? – Туп пычрак (зур, матур, кечкенә, чиста, әйбәт).*

Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны балаларның кабатлап әйтә белүләренә ирешү өстендә эшләү. Аларның өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап, үти белүләренә ирешү *(мә, бир, утыр, аша, эч, уйна, ю, ал).*

-*Мә, куян. – Бир куян.*

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны табу, күрсәтә белергә өйрәтү.

Зур машина ал. Тәмле алма бир.

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белергә өйрәтү, сүзләрне дөрес, урынлы куллану.

Исәнме. – Исәнмесез. Сау бул. – Сау булыгыз. Мин кыз. - Мин Оля. Мин малай - Мин Коля.

Таныш предметларның исемнәрен ныгыту, куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне *(әйе, юк)* дөрес кулланырга өйрәтү

Син Коля? – Әйе.

Син кыз? – Юк, мин малай.

Мин, син алмашлыкларын аңларга һәм урынлы кулланырга өйрәтү.

Син кем? – Мин Коля.

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар өйрәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Бирелгән лексиканы төрле ситуацияләрдә ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Татар телендә сөйләшү теләге бар.

Әйбер исемнәренең мәгънәсен аңлый һәм аларны дөрес әйтә белә.

Гаилә, уенчыклар, ашамлыкларһәмсаннар хисабына сүз байлыгы бар.

Өйрәнгән сүзләрне аерым, күмәк, тәрбияче ярдәмендә кабатлый белә.

Бу кем? Бу нәрсә? сорауларын аңлап, җавап бирә.

Әйбернең билгесен ачыклау максаты белән куела торган сорауны аңлый һәм сөйләмдә җавап кайтара белә.

Тәрбияче әйткән сүзләрне, кыска фразаларны кабатлап әйтә. Өлкәннәр кушкан катлаулы булмаган биремнәрне аңлап үти.

Тәрбияче әйткән билге буенча предметны таба, күрсәтә белә.

Үз исемен дөрес әйтә, исәнләшә, саубуллаша белә, сүзләрне дөрес, урынлы куллана.

Куелган сорауга раслаучы, инкарь итүче сүзләрне дөрес куллана белә.

Мин, син алмашлыкларын аңлый һәм урынлы куллана.

Кечкенә күләмле шигырьләр, җырлар белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүз байлыгы аз.

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.

Сорауларны аңлый, җавап бирә алмый.

Мин, син алмашлыкларын урынлы куллана белми.

Зурлар төркеме. “Уйный – уйный үсәбез” проекты (5-6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Тирә- юнь күзаллавын киңәйтә барып, яшелчәләр, савыт-сабалар, киемнәр, өй җиһазлары, ашамлыклар темасына кергән сүзләр хисабына сүз байлыгынарттыру.
2. Гади сорауларны аңлап җавап бирү, мөрәҗәгать итә белүләренә ирешү.
3. Үзара һәм зурлар белән көндәлек тормышта татарча аралашуга чыгуларына ирешү.
4. Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.
5. Боерык фигыльләрне сөйләмдә аңлап дөрес куллана белү күнекмәләрен үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 45 сүз.

“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , **“**Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру. (*Кишер, суган, бәрәңге, кыяр, кәбестә, аш, ботка, кашык, тәлинкә,чынаяк, күлмәк, чалбар, бит, кул, өстәл урындык, карават, баллы, ничә, нинди, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кызыл, сары, яшел, зәңгәр, нәрсә кирәк, юа, ки, сал, йокла, хәерле көн, яратам, бар).*

Санау күнекмәләрен ныгыту, сөйләмдә камилләштерү.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне ныгыту, урынлы куллану. *(Әйе, юк)*

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә активлаштыру.

- *Бу кызыл тәлинкә.*

“Минем өем” проекты буенча өйрәнелгән боерык фигыльләрне ныгыту *(аша, эч, утыр, ю, уйна, йокла)*, яңа боерык фигыльләрне *(ки, сал)* сөйләмдә аңлап дөрес куллана белергә өйрәтү, активлаштыру.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

“Уйный-уйный үсәбез” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләре бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Санау күнекмәләре бар, сөйләмдә куллана белә.

Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә.

Раслаучы һәм инкарь итүче сүзләрне аңлый, урынлы куллана.

Исем + сыйфат конструкциясен сөйләмдә дөрес куллана.

Боерык фигыльләрнесөйләмдә аңлап дөрес куллана белә.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүз байлыгы аз.

Бирелгән лексиканы ишетеп аңлый, куллана белми.

Сорауларны аңлый, мөстәкыйль рәвештә сорау куя белми.

Сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә куллана алмый.

Мәктәпкә әзерлек төркеме. “**Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар”проекты (6-7 яшь)**

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Ашамлыклар, кыргый хайваннар, кошлар, мәктәп темасына кергән сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру.
2. Сөйләмне аралашу чарасы буларак камилләштерү, файдалана белү күнекмәләренә өйрәтү.
3. Диалогик һәм монологик сөйләмне үстерү.
4. Мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә күнектерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Лексик минимум – якынча 60 сүз.

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият яратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белергә өйрәтү, сөйләм күнекмәләрен булдыру.

Яңа сүзләр хисабына баланың сөйләмен баету, тулыландыру: *син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем, бу нәрсә, нишли, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың, син нишлисең, сикер-сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер-йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла-җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр.*

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белергә өйрәтү.

Алган белемнәрен, сөйләм күнекмәләрен үстерешле диалогларда, уеннарда, ситуатив күнегүләрдә камилләштерү. Монологик сөйләмне үстерү.

Белем бирү эшчәнлеге нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

“Без инде хәзер зурлар – мәктәпкә илтә юллар” проекты темалары (“Гаилә”, “Ашамлыклар”, “Уенчыклар”, “Саннар” , “Яшелчәләр”, “Савыт-саба”, “Киемнәр”, “Шәхси

гигиена”, “Өй җиһазлары”, “Бәйрәмнәр”, “Танышу”, “Тату гаилә”, “Дусларны сыйлыйбыз”, “Кунак килде”, “Кафега барабыз”, “Күңелле уеннар”, “Без циркта”, “Безнең дуслар”, “Чана шуабыз”, “Без биибез”, “Күңелле сәяхәт”, “Мәктәп”, “Без әкият ятратабыз”) буенча бирелгән лексиканы төрле эшчәнлектә (танып – белү, уен, аралашу, музыка, хезмәт, хәрәкәт) ишетеп аңлап куллана белә, сөйләм күнекмәләрен бар.

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы бар.

Бу кем? Бу нәрсә? Нәрсә кирәк? Нинди? Ничә? Нишли? Син нишлисең? Кая барасың? соравын аңлап, мөстәкыйль рәвештә сорау куя һәм дөрес җавап бирә белә.

Фигыльләрне урынлы куллана.

Җырлар, шигырьләр белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Яңа сүзләр хисабына сүз байлыгы аз.

Бирелгән лексиканы диалогик һәм монологик сөйләмдә куллана алмый.

“Бу кем?”, “Бу нәрсә?”, “Нәрсә кирәк?”, “Нинди?”, “Ничә?”, “Нишли?”, “Син нишлисең?” “Кая барасың?” сорауларын мөстәкыйль рәвештә куя белми.

Фигыльләрне урынлы куллана белми.

Балаларны укыту – методик комплектларны кулланып ана теленә өйрәтү

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары нигезендә кабул ителгән 2010 – 2015 елларда мәгарифне үстерү стратегиясендә (30.12.2010, №1174) – мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен рус һәм башка милләт балаларын татарча сөйләшергә өйрәтү программасы, укыту-методик комплектлары (УМК) төзелде.

Методик әсбапта икенче кече яшьтәгеләр төркеменә йөрүче балаларның сөйләмен үстерү һәм аларны ана теленә өйрәтүнең методик нигезләре һәм хәзерге технологияләре бирелгән. Икенче кече яшьтәге балалар эшчәнлеген оештыру комплекслы-тематик принципка нигезләнә. План ел дәвамында “Сау бул, җәй! Исәнме, балалар бакчасы!”, “Көз”, “Мин һәм минем гаиләм”, “Минем йортым, минем шәһәрем”, “Яңа ел бәйрәме”, “Кыш”, “Ватанны саклаучылар көне”, “Сигезенче март”, “Халык җәүһәрләре”, “Яз”, “Җәй” кебек төрле темалар үзләштерүне күздә тота. Балаларны татар телендә сөйләшергә һәм аралашырга өйрәтү билгеле бер күләмдәге сүз байлыгы булдырудан башлана. Аралашуга чыгу өчен нәтиҗәле чаралар булып аудиоязмалар, эш дәфтәрләре, анимацион сюжетлар, интерактив уеннар тора. Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле алымнары, чаралары кулланыла: бармак уеннары,төрле предметлар тотып биюләр, релаксация максаты белән шигъри әсәрләргә зур игътибар бирелә.

Беренче кечкенәләр төркеме (2-3яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына сүзлек запасын баету.
2. Дөньяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру.
3. Әдәби сөйләмне үстерү.
4. Сөйләм сәнгатенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби әсәрне аңга алуларын үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланылу. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган саен, балаларның сөйләме тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлелеге белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясый. Чыннан да, физиологлар, психологлар үткәргән тикшеренүләр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хәрәкәтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйле булуын исбатлыйлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биюләр, уеннар кулланыла. Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри әсәрләр уку. Бу әсәрләрне укыганда, балалар эчтәлегенә туры китереп , хәрәкәтләр ясау.

Икенче кечкенәләр төркеме (3-4яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Гомуми кулланылыштагы лексика хисабына сүзлек запасын баету.
2. Дөньяны бербөтен итеп кабул итү, беренчел күзаллаулар формалаштыру.
3. Әдәби сөйләмне үстерү.
4. Сөйләм сәнгатенә якынайту, шул исәптән эстетик зәвык, әдәби әсәрне аңга алуларын үстерү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге
Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишкәндә өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары кулланылу. Дүртенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала. Шундый формаларның берсе булып, бармак уеннары тора. Хәрәкәтләнү активлыгы югарырак булган саен, балаларның сөйләме тизрәк һәм яхшырак үсеш ала, сөйләм сыйфаты, төрлелеге белән аерылып тора. Бармак уеннары баш мие эшчәнлегенә, интеллект үсешенә уңай йогынты ясый. Чыннан да, физиологлар, психологлар үткәргән тикшеренүләр (Л.С. Выготский, И.П. Павлов, А.Р. Лурия, А.А. Леонтьев һ.б.) хәрәкәтләнү һәм сөйләм моторикасының үзара бәйле булуын исбатлыйлар.

Балалар белән эшләү дәверендә төрле предметлар тотып биюләр, уеннар кулланыла. Балаларның игътибарын туплау, эшчәнлеккә карата кызыксыну уяту, ял иттерү (релаксация) максаты белән шигъри әсәрләр уку. Бу әсәрләрне укыганда, балалар эчтәлегенә туры китереп , хәрәкәтләр ясау.

Матур әдәбият, халык иҗаты, күрсәтмәлелек, предметлар белән уен хәрәкәтләре, кошларның, җәнлекләрнең образларын имитацияләү аша балаларның сөйләмен үстерү. Индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, иҗек, фраза кебек сөйләм элементлары кабатлана. Физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштергән; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ;өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дәүләт, дөнья, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомумкабул ителгән нормаларны, үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен үзләштерү. Беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибе белән идарә итүгә һәм үз гамәлләрен планлаштыруга сәләтле; өйрәтү эшчәнлегенең универсаль нигезләрен үзләштергән бала шәхесе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Бала биремнәрне дөрес үти. Тәрбиячегенең сорауларына җавап биргәндә, җөмләләрне грамматик яктан дөрес төзи.
Тәрбияченең сорауларына теләп , ышанычлы итеп җавап бирә.
Аваз ияртемнәрен дөрес һәм ачык итеп әйтә.
Бала гади (кем? нәрсә?) һәм катлаулы (кемгә? нинди? кайчан?кайда? кая?)сорауларга җавап бирә.Үзенең инициативасы яки тәрбияченең үтенече буенча рәсемдә сүрәтләнгәнне сөйли ала.
Әкиятнең эчтәлеген сөйләгәндә эзлеклелекне саклый, сәхнәләштерүдә теләп катнаша.
Сүзнең мәгънәсен аңлый.
Билгене белдерә торган сүзләр белә.
Хәрәкәтне белдерә торган сүзләр белә.
Гомумиләштерүче сүзләр куллана.
Предметның исемен һәм нинди материалдан булуын атый.
Предметны чагыштыра.
Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне белә.
Күпмәгънәле сүзләр белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Предметларның исемен, мөһим детальләрен, өлешләрен атаганда һәм күрсәткәндә авырлыклар кичерә, гомумиләштерүче сүзләрне куллана алмый.
Биремнәрне үти алмый.Тәрбияченең сорауларына җавап бирә алмый.Тәрбияче актив ярдәм күрсәткәндә дә, хаталар ясый.
Кайбер сүзнең мәгънәсен аңламый.
Капма – каршы мәгънәдәге сүзләрне куланмый.
Әкиятнең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.
Күпмәгънәле сүзләрне белми.
Сүзлек запасы ярлы.

Уртанчылар төркеме(4-5 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1.Балаларны исем, сыйфат кулланып гади җөмләләр төзергә өйрәтү, антоним, синоним сүзләр хисабына сүз байлыгын арттыру.

2.Бәйләнешле сөйләм үстерү (диалоглы һәм монологлы).

3.Балаларны матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру. Туган телдә дөрес сөйләмне формалаштыру.

4.Балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү.

5.Ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаиләң, әти-әниең белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Балаларның сөйләме сыйфат һәм фигыль сүз төркемнәре хисабына баету. Балалар предметларны кулланылышын, функциональ билгеләрен аера алу (“Туп – уенчык, аның белән уйныйлар”). Алар капма каршы мәгънәле сүзләрне сайлап, предметларны һәм күренешләрне чагыштыру, гомумиләштерүче сүзләр куллану.

Баланың сөйләм активлыгы артыру. Сүзләрне төрле грамматик формаларда һәм бәйләнешләрдә күрсәтү, үзләренең фикерләрен катлау җөмләләр белән белдерү, сөйләмдә кереш җөмләләр куллану, төрле тасвирламалар һәм сюжетлы хикәяләр төзергә өйрәнү.

Сөйләм теле бәйләнешле һәм эзлекле булу, сөйләмнең мәгънә ягын аңлау, җөмләнең синтаксик төзелеше, сөйләм теленең аваз ягын камилләштерү.

Баланы сүз белән таныштыру буенча махсус эш оештыру сүзнең мәгънә һәм аваз ягы турында күзаллау формалаштыруга китерү. Сүз һәрвакыт нинди дә булса предметны, күренешне, сыйфатны белдерә һәм авазлардан тора, яңгырый.

Балалар “сүз”, “аваз” терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрне табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтү.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Бишенче яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә иҗади якын килү мөмкинлеге бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, иҗек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү. Кабатлауның төрле вариантлары бар: тәрбияче артыннан, балалар артыннан, тәрбияче белән бергә, күмәк, индивидуаль. Эшчәнлек төрләрен оештыру интегратив сыйфатлар формалаштыруга юнәлдерү: физик яктан үсеш алган, төп культура-гигиеник күнекмәләр үзләштерү; кызыксынучан, актив; интеллектуаль һәм шәхси бурычларны чишә белүчән; кеше хәленә керә белүчән, эмоциональ;өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашу ысулларын, чараларын үзләштергән; үзе, гаиләсе, әйләнә-тирәсе, дәүләт, дөнья, табигать турында беренчел күзаллауларга ия булган; элементар гомумкабул ителгән нормаларны, үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен саклый белү; беренчел кыйммәткә ия булган күзаллаулар нигезендә үзенең тәртибе белән идарә итү һәм үз гамәлләрен планлаштыру; өйрәтү эшчәнлегенең универсаль нигезләрен үзләштерү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Бала исем фамилиясен белә

Сүзнең мәгънәсен аңлый.Билгене, хәрәкәтне белдерә торган сүзләр белә

Гомумиләштерүче сүзләр куллана.

Предметның исемен һәм нинди материалдан булуын атый.

Предметны чагыштыра.

Капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне белә.

Күпмәгънәле сүзләр белә.

Әкиятнең эчтәлеген сөйли.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Сүзләрнең мәгънәсен аңламый.

Капма – каршы мәгънәдәге сүзләрне куланмый.

Хикәянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрне белми.

Сүзлек запасы ярлы.

Зурлар төркеме (5 – 6 яшь)

Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1.Балаларны ана телендә дөрес һәм яхшы итеп сөйләшергә өйрәтү;

2.Тел системасының фонетик, лексик,грамматик төзелеше дәрәҗәләрен формалаштыру;

3.Бәйләнешле сөйләм үстерү.
4.Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау(тоемлау) сәләте булдыру.
5.Ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаиләң, эти-әниең белән горурлану хисе тәрбияләү.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Укыту-методик комплектларга тупланган материаллар балалар бакчасы педгогларына балаларның сөйләмен үстерү,тирә-юнь,матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру мак-сатында гына түгел,ә рәсем ясау,әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү,эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү,саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә иҗади якын килеп кулланыла һәм ныгытыла.

“Туган телдә сөйләшәбез”методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын,байлыгын аңларга,аны сиземләргә,үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга,тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган җиргә,туган телебезгә мәхәббәт, эти- әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт итәгать тәрбияләү, үзлә-рендә хезмәт сөю, тыйнаклык,шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар “сүз”, “аваз” терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрне табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә иҗади якын килү мөмкинлеге бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, иҗек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре

Ирешелгән нәтиҗәләр:

Бала транспорт төрләрен, кеше тормышын җиңеләйтә, уңайлыклар тудыра торган
Әйберләрне таный һәм әйтә белә.
Предмет һәм аның үзенчәлекләре,нинди материалдан булуы турында сөйли, аларны төркемли белә.
Төзүче, транспорт хезмәткәрләре, авыл эшчәннәре хезмәте турында белә.
Бала үз туганнары,үзе турында сөйли,адресын әйтә белә.
Туган иле, шәһәре, Россиянең, Татарстанның башкаласы турында белә.
Сөйләмдә, башка балалар белән аралашканда ягымлы сүләр куллана белә
Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтә белә
Үз тәҗрибәсеннән чыгып, эчтәлекле рәсемнәр, картиналар буенча мөстәкыйль рәвештә хикәя төзи белә.
Язучыларны таный һәм атый, әсәрләрен белә.
Зур булмаган әсәрләрне сәхнәләштерүдә,рольләргә бүлеп шигырьләр укуда актив катнаша ,тиз истә калдырып, яттан сөйли белә.

Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр:

Траспорт төрләрен,кеше тормышын җиңеләйтә,торган әйберләрне атаганда хата җибәрә
Предмет һәм аның үзенчәлекләре турында тәрбияче ярдәменнән башка сөйли белми.
Туган иле, шәһәре,Россиянең,татарстанның башкаласын әйтә белми.
Үз туганнары турында тәрбияче ярдәмендә сөйли.Адресын белми.
Сөйләмдә гади җөмләләр куллана, үз тәҗрибәсеннән чыгып начар сөйли,рәсемнәр, картиналар буенча хикәя төзегәндә тәрбияче ярдәмен көтә.
Әдәби әсәрләрнең эчтәлеген план буенча сөйли белми
Мәгънәдәш сүзләр, капма-каршы сүзләрне әйтми.
Тәрбияче балалар белән аралашканда сирәк катнаша.
Язучыларны танымый, әсәрләрен әйтә белми
Шигырьләрне,мәкальләрне, санамышларны кулланмый.
Кайбер сүзнең мәгънәсен аңламый.
Капма – каршы мәгънәдәге сүзләрне куланмый.
Хикәянең эчтәлеген кире кайтып сөйли белми.

Күпмәгънәле сүзләрне белми.
Сүзлек запасы ярлы.
Мәктәпкәчә әзерлек төркеме (6-7 яшь)
Белем бирү эшчәнлегенең бурычлары

1. Балаларны ана телендә дөрес һәм яхшы итеп сөйләшергә өйрәтү;
2. Тел системасының фонетик, лексик, грамматик төзелеше дәрәҗәләрен формалаштыру;
3. Бәйләнешле сөйләм үстерү;
4. Тел һәм сөйләм күренешләрен аңлау(тоемлау) сәләте булдыру.

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге

Укыту-методик комплектында тупланган материаллар балалар бакчасы педгогларына балаларның сөйләмен үстерү,тирә-юнь,матур әдәбият әсәрләре белән таныштыру мак-сатында гына түгел,ә рәсем ясау,әвәләү, кул хезмәте, конструкцияләү,эксперимент эшләре, кисеп ябыштыру, музыка, физкультура эшчәнлекләрендә, иртән балаларны кабул итү,саф һавада булу, табигатьне күзәтү вакытында, эти-әниләр белән бердәм эшчәнлектә иҗади якын килеп кулланыла һәм ныгытыла.

“Туган телдә сөйләшәбез”методик кулланмасы балаларга телебезнең матурлыгын,байлыгын аңларга,аны сиземләргә,үзләрендә күркәм сыйфатлар булдырырга,тел хәзинәсен тирәнтен аңларга, кеше өчен газиз булган туган җиргә,туган телебезгә мәхәббәт, эти- әниләргә, өлкәннәргә карата хөрмәт итәгать тәрбияләү, үзлә-рендә хезмәт сөю, тыйнаклык,шәфкатьлелек кебек күркәм сыйфатлар булдырырга ярдәм итә.

Балалар “сүз”, “аваз” терминнарының мәгънәсен дөрес итеп аңлый һәм куллана башлау, сүзгә игътибарлары арту, яңгырашы буенча охшаш һәм төрле сүзләрне табу, сүзләрдәге кирәкле авазларны аерып күрсәтә.

Туган телгә өйрәтү, сөйләм үстерү бурычларын чишү өйрәтүнең төрле методлары, алымнары, чаралары куллану. Алты яшьтәге балалар белән оештырылган эшчәнлек уен характерын ала.

Өйрәтү-тәрбия процессында балалар белән эшчәнлекне оештырганда тәрбиячегә иҗади якын килү мөмкинлеге бирелә. Эшчәнлек конспектларын төзегәндә тәрбияче өчен күрсәтмәләр, балаларның якынча җаваплары, балаларны активлаштыру җәя эчендә күрсәтелә. Җәя эчендә бирелгән индивидуаль һәм күмәк кабатлаулар истә калдыру максатыннан аваз, сүз, иҗек, фраза кебек сөйләм элементын кабатлауны күрсәтү.

Белем бирү эшчәнлегенең нәтиҗәләре
Ирешелгән нәтиҗәләр:
Бала сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында күзаллый.
Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмәт бирә ала.
Үзе, эти-әнисе турында сөйли белә.
Үзенең адресын, телефон номерын әйтә белә.
Бала күмәк сөйләмдә актив катнаша. Сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен аңлап, төгәл куллана ала.
Прдметлар, картиналар, рәсемнәр буенча иҗади хикәя төзи белә.
Әсәрнең жанрын билгели ала.(әкият, хикәя, шигырь)
Китап геройларына карата үз мөнәсәбәтен белдерә ала.
Шигырьләрне, сәхнәләштергән әсәрләрне сәнгатьле итеп сwйли.
Китаплардан я;а белемнәр алу мөмкинлеген аңлый.
Тәрбияче һәм ата- аналар белән берлектә ирешергә кирәк нәтиҗәләр.
Сәламәт яшәү рәвеше, дөрес туклану турында бала күзалламый.
Табигатьнең төрле объектлары турында мәгълүмат бирә алмый.
Үзе (фамилиясе, исеме, адресы, телефон номеры, эти-әнисе) турында мәгълүматы аз.
Бала күмәк сөйләмдә катнашмый. Предметлар, картиналар, рәсемнәр буенча үзлектән хикәяләр төземи.
Бала әсәрнең жанрын(әкият, хикәя, шигырь) тәрбияче ярдәмннән башка билгели алмый. Китап геройларының кылган гамәлләренә дөрес бәя бирә алмый. Шигырьләрне тиз истә калдырмый, сәнгатьле итеп сөйли алмый.
Эчтәлеге буенча сорауларга тәрбияче ярдәмендә җавап бирә яки бирә алмый. Китаплар белән кызыксынмый.

Рус телле балаларга татар теле өйрәтүгә комплекслы - тематик план.

“Минем өем” проекты. (4-5яшьлек балалар өчен)

Лексик минимум – якынча 62 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.
Актив сүзләр: әти, әни, кыз, малай, мин, исәнмесез, сау булыгыз, исәнме, эт, песи, әйе, юк, сау бул, әби, бабай, әйбәт, ипи, алма, сөт, чәй, рәхмәт, мә, тәмле, кил монда, утыр, бир, аша, эч, туп, зур, кечкенә, матур, курчак, куян, аю, хәлләр ничек, уйна, пычрак, чиста, ю, бер, ике, өч, дүрт, биш (49 сүз)
Атнага 20 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма Мультфильм
Гаилә		
әти әни малай кыз мин исәнмесез сау булыгыз исәнме эт песи әйе юк сау бул әби бабай әйбәт	-Бу кем? -Әти (әни, бабай, әби, кыз, малай). -Кем юк? -Әти (әни, бабай, әби, малай, кыз). -Исәнмесез. -Син кем? -Мин Коля (Оля). -Мин малай. -Сау булыгыз! -Исәнме, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай, Мияу, Акбай). -Сау бул, әни (әти, бабай, әби, кыз, малай). -Кем анда? -Мин песи. Мин Мияу. -Кил монда. -Мин эт. Мин Акбай. -Кил монда. -Син Коля? -Әйе, Коля. -Син малай (кыз)? -Әйе (юк). -Әти? (әни, бабай, әби, кыз, малай). -Әйе. -Әни? (әти, бабай, әби, кыз, малай). -Юк. -Малай? -Юк, кыз. -Кыз? -Әйе, кыз. -Хәлләр ничек? -Әйбәт.	Аудиоязма №1-23 Мультфильмнар: 1. “Әйдәгез, дуслашыйк” 2. “Качышлы уйныйбыз” 3. “Шалкан”
Ашамлыклар		
ипи мә рәхмәт алма сөт чәй тәмле кил монда утыр	-Мә, ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт, әби. -Коля, мә ипи (алма, сөт, чәй). -Рәхмәт. -Мияу, кил монда. Утыр. (Акбай, Коля, Оля) -Оля, кил монда. Мә ипи (алма, сөт, чәй). Ипи (алма, сөт, чәй) тәмле (ме)?	Аудиоязма №24-39 Мультфильмнар: 1.“Тәмле” кибетендә” 2. “Азат кунак чакыра”

аша эч	-Ипи (алма, сөт, чәй) тәмле. Рәхмәт. -Мә, тәмле алма (ипи). -Мә, ипи (алма) аша. -Мә, сөт (чәй) эч.	
Уенчыклар		
туп бир зур кечкенә матур курчак куян аю уйна ю хәлләр ничек? пычрак чиста	- Бу нәрсә? - Туп (курчак, куян, аю). -Курчак (туп, куян, аю) бир. -Мә, курчак (туп, куян, аю). -Бу нәрсә? -Аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян, туп) нинди? -Аю (курчак, куян, туп) зур (матур, кечкенә, әйбәт). - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур (кечкенә, матур, әйбәт). -Аю (курчак, куян, туп)? -Әйе. -Курчак (аю, куян, туп)? -Юк. -Бу нәрсә? -Аю (курчак, куян, туп). -Мә, аю (курчак, куян, туп). Уйна. -Коля, кил монда. Уйна. -Оля, кил монда. Уйна. - Аю (курчак, куян, туп) бир. - Аю (курчак, куян, туп) нинди? - Аю (курчак, куян, туп) зур. - Аю (курчак, куян, туп) кечкенә. - Мә, зур аю (курчак, куян, туп). - Мә, кечкенә аю (курчак, куян, туп). -Аю (курчак, куян), кил монда. Аша (утыр, эч, уйна). -Коля (Оля),аю (курчак, куян, туп) ю. - Исәнме, Мияу! - Исәнме, Акбай! - Хәлләр ничек? - Әйбәт.	Аудиоязма №40-53 Мультфильмнар: 1. “Паркка сәяхәт” 2. “Уенчыклар үпкәләгән” 3. “Күңелле уеннар” 4. “Акбай һәм Мияу маҗаралары”

	-Туп (курчак, куян, аю) нинди? -Туп (курчак, куян, аю) пычрак (чиста). -Туп ю. -Туп чиста? - Юк, туп пычрак. (Әйе, туп чиста). Ю, ю, ю – туп (курчак, аю, куян) ю.	
Саннар		
бер ике өч дүрт биш	-Ничә? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) алма. -Ничә малай? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) малай. -Ничә кыз? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) кыз. -Өч? -Юк. -Ике? -Әйе. -Ничә аю (туп, курчак, куян)? -Бер (ике, өч, дүрт, биш) аю.	Аудиоязма №54-60 Мультфильм: 1.“Уйный-уйный саныйбыз”
Кабатлау		
		Аудиоязма №25 Мультфильм: 1. “Күңелле ял итәбез”

Сөйләм үрнәкләре: утырыгыз, бу кем?, кем юк?, син кем?, кем анда?, басыгыз, ал, ничә? нинди? (13 сүз)

Проектның эчтәлеге түбәндәге темалардан тора:

- гаилә
- ашамлыклар
- уенчыклар
- саннар

Атна дәвамында 20 шәр минутлык эшчәнлекләр оештырыла.

Тематик план

“Уйный – уйный үсәбез” проекты. (5-6 яшьлек балалар өчен)

Актив сүзләр: кишер, нинди, баллы, ничә, суган, бәрәңге, алты, җиде, сигез, тугыз, ун, кыяр, кәбестә, кызыл, сары, яшел, кирәк, юа, нәрсә кирәк, аш, ботка, кашык, тәлинкә, чынаяк, зәңгәр, күлмәк, чалбар, ки, сал, йокла, бит, кул, өстәл, урындык, карават, яратам, бар (38 сүз)

Сөйләм үрнәкләре: бу нәрсә?, хәерле көн, нәрсә бар? күп (7 сүз).

Проектның эчтәлеге түбәндәге темалардан тора:

- яшелчәләр
- ашамлыклар
- савыт- саба
- киемнәр
- шәхси гигиена
- өй җиһазлары
- бәйрәм “Туган көн”
- бәйрәм “Сабан туй”
- Уртанчылар төркемендәге темалар(гаилә, ашамлыклар, уенчыклар, саннар) ел дәвамында кабатлана.

Атнага 25 шәр минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма Мультфильм
Кабатлау		
	“Минем өем” проекты буенча	Аудиоязма №1 Мультфильм: 1. “Шалкан”
Яшелчәләр		
кишер баллы ничә суган бәрәңге кыяр кәбестә нинди алты җиде сигез тугыз ун	-Бу нәрсә? -Кишер. -Мә, кишер. -Нинди кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? -Зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Мә, зур (кечкенә) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Рәхмәт. -Зур кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кечкенә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Чиста кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Пычрак кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) нинди? -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) тәмле, зур (кечкенә), матур, чиста (пычрак) Кишер баллы. Алма баллы. -Мә кишер(алма), аша. Баллы? -Әйе, баллы. Рәхмәт. -Ничә кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)? Сана. -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Оля, кил монда. Мә, ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) -Ике (1-10) кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр)	Аудиоязма №2-24 Мультфильмнар: 1.“Баллы кишер” 2. “Уйный-уйный эшлибез” 3. “Юл маҗаралары” 4. “Кем эшләми, шул ашамый”

кызыл сары яшел нәрсә кирәк? юа	-Оля, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) бир. -Мә, кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә,кишер). -Рәхмәт. -Коля, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр) бир. -Мә, (1-10) кәбестә (суган, бәрәңге, кишер, кыяр). -Сау бул, Коля. -Ничә кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер)? -Бер (1-10) кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер). -Кыяр (суган, бәрәңге, кәбестә, кишер) пычрак. -Бу туп. -Туп (алма) нинди? -Туп (алма) сары (кызыл, яшел) -Нинди туп (алма) юк? -Кызыл (сары, яшел) туп (алма) юк. -Кишер (суган, бәрәңге, кәбестә, кыяр) кирәк? -Кирәк. -Коля, нәрсә кирәк? -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) кирәк. -Нинди кыяр? -Яшел (тәмле, чиста) кыяр. -Кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) пычрак. -Мә, кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) ю. -Оля кыяр (суган, кишер, бәрәңге, кәбестә) юа.	
	Ашамлыклар	
аш ботка	тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй) -Нәрсә кирәк? -Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) кирәк. -Нинди аш (ботка, сөт, ипи, чәй,	Аудиоязма №25-29 Мультфильм: 1.“Аш бүлмәсе”

	кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге)? -Тәмле аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге). -Мә, аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) аша (эч). -Рәхмәт. Аш (ботка, сөт, ипи, чәй, кишер, кәбестә, кыяр, бәрәңге) тәмле.	
Савыт-саба - 6 сәгать		
кашык тәлинкә чынаяк зәңгәр	-Кашык (тәлинкә, чынаяк) бир. -Нинди кашык (тәлинкә, чынаяк)? -Зур (кечкенә, сары, яшел, кызыл, зәңгәр). -Ничә кашык (тәлинкә, чынаяк)? -(1-10 га) кашык (тәлинкә, чынаяк). -Мә, (1-10) кашык(тәлинкә, чынаяк). -Мә, кызыл (сары, яшел, зәңгәр). чынаяк (тәлинкә, чынаяк).	Аудиоязма №30-37 Мультфильм: 1. “Өч аю” 2. “Чисталыкта - матурлык”
Киемнәр		
күлмәк чалбар ки сал йокла	яшел (кызыл, сары, зәңгәр) күлмәк (чалбар). чиста күлмәк (чалбар). матур күлмәк (чалбар). күлмәк (чалбар) юк. -Оля, күлмәк (чалбар) бир. -Нинди күлмәк (чалбар)? -Сары (кызыл, яшел, зәңгәр) күлмәк (чалбар). -Ничә күлмәк (чалбар)? -Бер (1-10) күлмәк (чалбар). -Курчак, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Оля, чалбар (күлмәк) бир. -Мә, чалбар (күлмәк). -Рәхмәт. Курчак, мә, чалбар (күлмәк) ки (сал). -Курчак, йокла.	Аудиоязма №38-43 Мультфильм: 1.“Киемнәр кибетендә” 2.“Шаян уенчыклар”
Шәхси гигиена		
бит кул хәерле көн	-Хәерле көн. -Мә су, бит (кул) ю. -Бит (кул) чиста. -Бит (кул) чиста. -Әйе, бит (кул) чиста.	Аудиоязма № 43, 44-48 Мультфильм 1.“Ни өчен киемнәр югалган?”
Өй җиһазлары		
өстәл урындык карават	-Зур (кечкенә) урындык (өстәл, карават).	Аудиоязма № 49

	-Зур аю, мә зур караватр (өстәл, урындык). -Кечкенә аю, мә кечкенә карават (өстәл, урындык). -Нәрсә кирәк? -Карават (өстәл, урындык) кирәк. -Нинди карават? -Зур (кечкенә, сары, яшел, зәңгәр) карават. -Мә, зур карават. -Рәхмәт.	Мультфильм: 1.“Маша һәм өч аю”
Бәйрәм “туган көн”		
яратам бар	-Мин алма (ипи, сөт, чәй, ботка, аш, кыяр, кәбестә, бәрәңге, кишер) яратам. -Мин Коля(ны) (Оля(ны) яратам. -Мин курчак(ны) (аю(ны), песи(не), эт(не), куян(ны) яратам. -Нәрсә бар? -Туп (курчак) бар. -Нәрсә юк? -Туп (курчак) юк. “Бар”, “Юк” сүзләрен кулланып “Гаилә”, “Яшелчә” “Уенчыклар” темаларын кабатлау. Диалогларны кабатлау. “Кибетле” уеннары.	Аудиоязма №50-60 Мультфильм: 1. “Туган көн” 2. ”Кем нәрсә ярата?”
БӘЙРӘМ “САБАНТУЙ”		
	Ел дәвамында өйрәнелгән сүзләр, сөйләм үрнәге кулланыла. “Гаилә”, “Яшелчә”, “Уенчыклар” темаларын кабатлау. “Кибетле” уеннары.	Аудиоязма №61-63 Мультфильм: 1.“Сабантуй бәйрәме”

“Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар” проекты.

6-7 яшьлек балалар (мәктәпкә әзерлек төркеме)өчен якынча 60 сүз һәм сөйләм үрнәкләре.

Актив сүзләр: син кем, хәерле көн, тычкан, бу кем? бу нәрсә? нишли?, йоклый, утыра, ашый, эчә, нишлисең?, ашыйм, эчәм, уйный, уйныйм, утырам, барам, кая барасың?, син нишлисең?,сикер, сикерәм, сикерә, йөгерә, төлке, йөгер, йөгерәм, чәк-чәк, өчпочмак, яшь, бүре, керпе, тавык, әтәч, үрдәк, чана, шуа, шуам, бие, бии, биим, ак, кара, җырла, җырлыйм, зур рәхмәт, китап укый, рәсем ясыйм, укыйм, дәфтәр, нәрсә яратасың?(пассив сүз)

Проектның эчтәлеге уртанчылар, зурлар төркемендә өйрәнгән сүзләргә таянып аралашуга корылган.

Атнага 30 ар минутлык 3 эшчәнлек оештырыла.

Тематик план

Актив сузләр	Сөйләм урнәге	Аудиоязма Мультфильм
син кем?		Аудиоязма №1 - 2
хәерле көн	-Хәерле көн, Оля (Коля). -Хәерле көн, әни (әти, бабай, әби).	Аудиоязма №3 - 5
		Мультфильм: “Мияу адашкан”
		Аудиоязма №6
тычкан		Аудиоязма №7 - 8
бу кем?		Мультфильм:”Аю баласы дөнья белән таныша”
		Аудиоязма №9 - 10
		Аудиоязма №11
бу нәрсә?		Мультфильм: “Батыр Мияу һәм куркак Куянкай”
нишли? йоклый	-Песи нишли? -Песи йоклый.	Аудиоязма №12
утыра	-Әни нишли? -Әни утыра.	Аудиоязма №13 - 14
ашый эчә	-Коля нишли? -Коля ашый (эчә).	Мультфильм: “Тату гаилә” Аудиоязма №15
нишлисең? ашыйм эчәм	-Мияу, нишлисең? -Ашыйм. -Акбай, нишлисең? -Эчәм.	Аудиоязма №16 - 18 Мультфильм: “Юмарт аю”
уйный уйныйм		Аудиоязма №19
утырам	-Оля (Коля), нишлисең? -Уйныйм.	Аудиоязма №20
		Мультфильм: “Кафега барабыз”

барам кая барасың? син нишлисең? сикер-сикерәм сикерә йөгерә төлке йөгер-йөгерәм чәк-чәк өчпочмак яшь бүре керпе тавык әтәч үрдәк чана шуа	-Кая барасың? -Кафега барам. -Син нишлисең? -Мин бәрәңге ашыйм (чәй эчәм, уйныйм, барам, утырам, йоклый) Туп, туп Матур туп. Сикер-сикер, Матур туп. Куян сикерә (йөгерә). Туп сикерә. Песи сикерә (йөгерә). Төлке сикерә (йөгерә). -Йөгер! Син нишлисең? -Мин йөгерәм. -Мин чәк-чәк ашыйм. -Мин өчпочмак ашыйм. -Сиңа ничә яшь? -6 яшь. -Мин бүре. Мин зур, матур, чиста. Әтәч зур, матур Тавык кечкенә, матур -Син кем? -Мин үрдәк.	Аудиоязма №21-23 Мультфильм: “Урманда күңелле уеннар” Аудиоязма №24 Аудиоязма №25-28 Мультфильм: “Көчлеләр, кыюлар, җитезләр” Аудиоязма №29-30 Мультфильм: “Җәнлекләр спорт бәйрәмендә” Аудиоязма №31-32 Аудиоязма №33-34 Мультфильм: “Циркта” Аудиоязма №35 - 36 Аудиоязма №37 - 38 Мультфильм: “Шаян кошлар” Аудиоязма №39 - 40 Аудиоязма №41 Мультфильм: “Урманда зур концерт” Аудиоязма №42 - 44 Аудиоязма №45 - 46 Мультфильм: “Акбай туган көнгә барырга җыена” Аудиоязма №47 Аудиоязма №45, 48 – 49

шуам бие бии биим ак кара җырла-җырлыйм зур рәхмәт китап укый рәсем ясыйм укыйм дәфтәр	Куян чана шуа. Мин чана шуам. -Аю, әйдә, бие! -Оля кызыл шар ярата? -Юк. -Оля яшел шар ярата? -Әйе, мин яшел шар яратам. -Син нишлисең? -Мин җырлыйм. җырлыйбыз зур рәхмәт Кыз китап укый. рәсем ясыйм-алма ясыйм мәктәп -Кем укый. -Мин укыйм. бик тәмле Терем-терем, теремкәй, Зур түгел, кечкенә. Теремкәйдә тычкан яши. Теремкәйдә куян яши. Теремкәйдә бүре яши. Теремкәйдә төлке яши.	Мультфильм: “Мияуның туган көне” Аудиоязма №50 Аудиоязма №51 - 53 Мультфильм: “Урман китапханәсендә” Аудиоязма №54 - 60 Мультфильм “Уйный-уйный укыйбыз” Аудиоязма №61-63 Мультфильм: “Урман мәктәбендә” Аудиоязма №64 Мультфильм: “Теремкәй” Аудиоязма №65-66 Мультфильм: “Кем нәрсә ярата?” Аудиоязма №67 - 71

	Теремкәйдә аю яши. Алар бик дус. -Кәҗә кая? -Әнә, кәҗә кәбестә ашый. Кәҗә кәбестә ярата. -Мин ипи яратам. Песи, син нәрсә яратасың? -Мин сөт яратам. Сөт тәмле. -Мә, кәҗә, ботка аша. -Юк, кәбестә яратам. Кәбестә тәмле.	

Рус төркемендә тәрбияләнүче татар балаларына ана теле өйрәтүгә комплекслы - тематик план

Беренче кечкенәләр төркеме

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре	Эшчәнлек саны
1.	**Танышу**	Танышу	6
2.	**Безнең балалар бакчасы**	Аю белән куян кунакка килгән Куянга өй төзибез Курчагым “Үчтеки, үчтеки” такмагын уку Курчакның туган көне Карусельгә сәяхәт Минем матур тубым Әминә Бикчәнтәеваның “Туп-туп, тубыбыз” шигырен уку Уенчыклар кибетендә	1 1 1 1 1 1 1 1 1
3.	**Көз**	Көз җитте Көзге яфраклар ”Безнең Алсу “ сериясеннән рәсем карау Яшелчәләр Куян кунакка килгән “Шалкан” әкияте Җиләк-җимешләр Әбидә кунакта Яшелчә бакчасында	1 1 1 1 1 1 1 1 1
4.	**Мин - дөньяның бер кешесе**	Минем исемем бар Бу — мин Мин –дөньяның бер кешесе	1 1 1
5.	**Гаилә**	Минем гаиләм Безнең гаилә Өйдәгез дуслашыйк Бу өйдә кем яши? Без чәбәкәй итәбез Уйнарга яратабыз “Гаилә” рәсемен карау Шәйхи Маннурның “Яратам” шигырен уку Өйдәгез уйныйбыз	1 1 1 1 1 1 1 1 1
6.	**Кыш**	Ап-ак кар ява Алсу урамга җыена	1 1

		Кар бабай ясау Кыш рәсемен карау Кар ява А.Алиш “Куян кызы”	1 1 1 1
7.	**Яңа ел бәйрәме**	Яшел чыршы Әминә Бикчәнтәеваның «Беренче адым» шигырен уку Чыршы бизибез Куян чыршы янында Купшы чыршы Без музыка залында	1 1 1 1 1 1
8.	**Минем әйләнә - тирәм**	Яраткан уен бүлмәбез Алсу бүлмәсе Безнең урам Безнең апа Алсу авырган Алсуда кунакта Безнең йортта кемнәр яши? Йорт кошлары Хайваннарны чакыру Маэмаем М.Җәлилнең “Әтәч” шигырен уку Гав исемле мәче баласы Габдулла Тукай “Гали белән Кәҗә” “Чуар тавык” әкияте Әкияттә кунакта	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
9.	**Әтиләр-бабайлар**	Зур гаилә Безнең әтиләр һәм абыйлар Бабайга кунакка барабыз Машина Самолет Булатның машинасына гараж ясау	1 1 1 1 1 1
10.	**Әниләр-әбиләр**	Кибеткә бару Әбидә кунакта Безнең әниләр Алсуны табибка алып барабыз Табибка барабыз Курчакны йоклату	1 1 1 1 1 1
11.	**Халык иҗаты**	Хайваннарны чакыру ”Йомры икмәк” рус халык әкиятен уку “Шалкан” әкиятен уку “Камыр малай” әкиятен сөйләү “Теремкәй” рус халык әкиятен уку Өч аю	1 1 1 1 1 1
12.	**Яз**	Урамда яз Яз җитә Яз Җәнлекләр урманда яшиләр Язгы урманда Агачлар Агачлар Каргалар Кошлар Яз килде Кояш, чык, чык!	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

		“Урманда зур концерт”	1
13.	**Җәй**	Бүлмә гөлләре Бүлмә гөлләре Мультфильмда кунакта Куаклар Чәчәкләр Балалар бакчасы ишек алдында Экология сукмагы буенча сәяхәт Су белән уен Мультфильмда кунакта Рәхмәт, җәй! Әнәс Кариның “Чебиләр” шигырен уку Уеннар	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 2

Икенче кечкенәләр төркеменә комплекслы - тематик план

№	Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1.	**Исәнме,балалар бакчасы**	Танышу Өйдә кем яши? Мин малай,мин кыз Мияу белән танышу Әйдәгез танышыйк Әйдә дуслашыйк
2.	**Уенчыклар**	Минем яраткан уенчыкларым Минем яраткан уенчыкларым Карусельгә сәяхәт Без уйнарга яратабыз Йомшак уенчык карау Туп Туган көн Мияу кунакка килгән Уенчыклар кибете
3.	**Көз**	Алтын көз Көз килде Аваз культурасы,Ө авазы Куян үстергән кишер һәм помидор Яшелчә бакчасында “Шалкан” әкияте Җиләк-җимеш бакчасында Бакчада алмалар өлгерде Уйный-уйный саныйбыз
4.	**Гаилә**	Өйдә кем яши? Безнең гаилә Качышлы уйныйбыз Тату гаилә Минем дуслар Әйдәгез дуслашыйк Минем туганнарым Безнең гаилә Әби күчтәнәче Дустыңны сыйла Сөт,чәй Кунакка барабыз
5.	**Кыш**	Кар ява Алсуны урамга киендерәбез

		А.Алиш “Куян кызы” “Чанада шуабыз” рәсемен карау Кышкы уеннар “Куяннар”уенын өйрәнү
6.	**Яңа ел бәйрәме**	Тиздән чыршы бәйрәме Б.Рәхмәтнең “Кыш бабай” шигырен ятлау Уйныйбызда, җырлыйбызда Без бәйрәмгә әзерләнәбез Бәйрәм концерты Яңа ел бәйрәме
7.	**Минем йортым,минем шәһәрем**	Минем бистәм Мин “КамАЗ” оныгы “Әлли-бәлли итәргә...”бишек җыры Безнең урам Алсуның яңа өе Алсуда кунакта
8.	**Безнең авылда**	Безнең авылда Зурлар һәм кечкенәләр “Кем нәрсә ярата?”татар халык экиятен сөйләү “Песи һәм песи балалары”рәсемен карау Җ.Тәрҗемановның”Үзен бик чиста йөртә”шигырен уку “Кем МИЯУ дип әйтте?” Йорт кошлары Р.Батулланың “Елак этәч”әсәрен уку Без уйныйбыз
9.	**Ватанны саклаучылар көне**	Зур гаилә Безнең этиләр һәм абыйлар Бабайга кунакка барабыз Ватанны саклаучылар көне Очучылар З.Туфайлованың “Шофёр булам”шигырен уку
10.	**8нче март**	Минем әнием Кояш гомере телим мин,әнием,сиңа! Без әнигә булышабыз Әбигә кунакка барабыз Мин әнинең ярдәмчесе Азат кунак чакыра
11.	**Кыргый хайваннар**	Урманда Аю белән куян “Өч аю”әкияте
12.	**Әкияттә кунакта**	“Теремкәй” рус халык экиятен сөйләү Кыргый хайваннар “Төлке,куян һәм этәч”экиятен сәхнәләштерү
13.	**Яз**	Урамда яз Язҗитте Яз җыры “Кояш чык,чык,...” Язгы күренешләр Ак аю кунакка килгән Кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку Без уйныйбыз
14.	**Бәйрәмнәр**	Бәйрәмгә барабыз “Балалар бакчасында бәйрәм” дигән рәсем карау “Урманда зур концерт” –анимацион сюжет карау
15.	**Җәй**	Автобуста сәяхәт

		Җ.Тәрҗемановның “Кикрикүк” шигырен уку Мультфильмда кунакта М.Мазуновның “Кәҗә”шигырен уку “Кәҗә һәм кәҗә бәтиләре”рәсемен карау Чәчәкләр –тормыш яме Матур җәй кил безгә Мин җәйне яратам “Карга” эндәшен уку Саф һавада Экология сукмагы буенча сәяхәт Без уйныйбыз

Уртанчылар төркеменә комплекслы - тематик план

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1. Без балалар бакчасында	Танышу Без балалар бакчасында
	Әкиятләр иленә сәяхәт.
2. Мин - дөньяның бер кешесе	Әти, әни һәм мин “Гаилә” рәсемен карау. Г. Тукай “Безнең гаилә”шигырен уку. Г. Тукай “Безнең гаилә”шигырен ятлау. Гаилә Мин һәм кешеләр
	“Көз һәм балалар” җыры. Анимацион сюжет “Шалкан әкияте буенча” Әйдәгез, дуслашыйк.
3. Ю	Б.Рәхмәт “Су” шигырен уку. Б.Рәхмәт “Су” шигырен ятлау
	Качышлы уйныйбыз.
4. Көз	Көз килде “Көз”рәсемен карау
	Качышлы уйныйбыз.
5. Куян күчтәнәчләре	Куян күчтәнәчләре
	“Шалкан” әкияте.
6. Көз күчтәнәчләре	Җимешләр. Р.Батулла “Аю Әппәс” әкиятен сөйләү
	Әйдәгез, уйныйбыз.
7. Табын янында.	Ашамлыклар Әбине сыйла Сыйла Без кибеткә барабыз, ашамлыклар алабыз Аш бүлмәсе
	Безнең кунаклар Дустыңны сыйла Кунак сыйлау.
8. Татар халык ашлары.	Татар халык ашлары.
	Азат кунак чакыра
9. Безнең уенчыклар	Безнең уенчыклар Әйдәгез уйныйбыз Уенчыклар белән уйныйбыз Уенчыклар кибете Без уйнарга яратабыз Уйныйбыз Минем яраткан уенчыкларым
	Уенчыклар

	Паркка сәяхәт Алсуның туган көне Яңа ел килә Ә.Бариның “Кыш”шигырен уку
10. Кыш	Җәнлекләр кышка әзерләнә Җәнлекләр кышкы урманда А.Алиш”Куян кызы” Кыргый хайваннар Хәйдәрнең “Керпе туны”әкиятен уку Ә.Бариның “Кыш”шигырен уку.
	Паркка сәяхәт Уйныйбыз Мияуга бүләк
11. Халык җәүһәрләре	Киемнәр
	“Ни өчен киемнәр югалган”
12. Ватанны саклаучылар.	Безнең Армия Хәрби һөнәрләр Очучылар Без солдатлар К. Булатованың “Солдатлар” шигырен уку. Иң яхшы эти.
	Уенчыклар үпкәләгән. “Күңелле уеннар” Уенчыклар юабыз.
13. 8 март	Әнием турында сөйлим З.Туфайлованың “Әни сүзе” шигырен ятлау.
	Саннар
14. Яз	Кар Бабай язны эзли Яз бүләкләре Нур Гайсинның“Яз килә”шигырен уку “Без язны яратабыз”
	Уйныйбыз да, саныйбыз да
15. Күчмә кошлар	Күчмә кошлар Х.Вахитның “Уңган сыерчык”шигырен уку. Б. Рәхмәтнең “Яз ”шигырен ятлау.
	Бергәләп өйрәник “Акбай һәм Мияу маҗаралары”
16. Халык җәүһәрләре	Кунак чакырабыз
	“Күңелле ял итәбез”
17. Апрель житсә, исемеңне жырына куша тургай	Габдулла Тукай Габдулла Тукайның “Кызыклы шәкерт”шигырен уку. Габдулла Тукайның “Гали белән кәҗә” шигырен ятлау.
	Без татарча сөйләшәбез
18. Йорт хайваннары	Йорт хайваннары К.Ушинскийның “Хайваннар бәхәсе”әсәрен
	Бу өйдә кем яши?
19. Минем дусларым	“Торна белән Төлке” әкиятен уку. “Без татарча сөйләшәбез” Ж.Тәрҗемановның ”Кикрикүк”шигырен уку А.Алишның”Чукмар белән Тукмар” әкияте буенча әңгәмә
	Без театр уйныйбыз Уйныйбыз
20. Сабантуй бәйрәме	Сабантуйга әзерләнәбез Күңелле Сабантуй
	Сабантуй бәйрәме

Зурлар төркеменә комплекслы - тематик план.

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре
1. «Яхшы сүз-җан азыгы»	Танышу Ягымлы сүзләр Сыйла(катнаш эшчәнлек)
2. А.Алиш иҗаты	А.Алиш- балалар язучысы. А.Алиш “Каз белән аккош”
	«Чукмар белән Тукмар» (катнаш эшчәнлек)
3. Хуш киләсең, ямьле көз!	Җәйләр үтте, көзләр җитте. Көзге табигать
	“Шалкан” (катнаш эшчәнлек)
4. Көз күчтәнәчләре	Яшелчәләр күргәзмәсенә сәяхәт Сыйлыйбыз
	“Баллы кишер” (катнаш эшчәнлек)
	Түтәлләрдә үсте яшелчә Яшелчәләр кибете Бар матур бакча
5. Мин яратам сине, Татарстан	Мин яратам сине, Татарстан Туган җирем- Татарстан
	“Уйный-уйный эшлибез”
	Гүзәл туган ягыбыз Туган ил кайдан башлана?
	Мультфильм “Акбарс”
6. Төсләр дөньясы	Төсләр Төсләр дөньясы
	“Юл мажаралары”.
7. Кем эшләми , шул ашамый.	Яшелчә салаты Яшелчәләр юабыз.
	“Кем эшләми, шул ашамый”
8. Җиләк-җимешләр	Җимешләр Уйныйбыз да, җырлыйбыз да Җиләк-җимешләр
9. Минем гаиләм	Безнең гаилә Әби , бабайларны хөрмәтлик.
	“Аш бүлмәсе”
10. Табын янында	Савыт-саба кибетенә сәяхәт. Савыт-саба. Бергәләп өйрәнәбез. Курчак Алиягә булыш Чәй табыны
	“Өч аю” .
11. Киемнәр дә безне бизиләр	Кием кешене бизи Кием - салым кибетенә сәяхәт
	“Киемнәр кибетендә”
12. Салкын кыш. Кышкы уеннар.	Салкын кыш Кышкы уеннар
	“ Хат ташучы Кар бабай.”
	Без суыктан курыкмыйбыз. Кыш
	“Киемнәр кибетендә”
	Кышкы уеннар Ел фасыллары
	Куян кызы

13. Кунак булсаң-тыйнак бул	Без ашыйбыз Мин кунак яратам Бергәләп өйрәнәбез
14. Киемнәр	Киенергә ярдәм ит Милли киемнәр.
	“Киемнәр кибетендә”
	Киемнәр дә безне бизиләр. Киемнәр дөньясы
	”Ни өчен киемнәр югалган”
15. Йорт җиһазлары	Матур әдәбият белән таныштыру өстәл театры “Өч аю”. Өй җиһазлары кибете.
	“Маша һәм өч аю”
16. Муса Җәлил безнең күңелләрдә.	Муса Җәлил безнең күңелләрдә. “Батыр лыкта-матурлык”.
	“Шаян уенчыклар”.
17. Кояш гомере телим мин, әнием, сиңа	Без әни белән кибеткә бардык Әниләр бәйрәме
	“Өч кыз”
	Әни кирәк Әниемнең тәмле ашлары
	“Туган көн”
18. Без язны яратабыз	Яз килә. Яз килә, яз!
	“Кем нәрсә ярата?”.
	Татар халык иҗаты аша язны тасвирлау Нәүрүз – яз бәйрәме Бар, юк
19. Безнең канатлы дусларыбыз	Күчмә кошлар Кошлар
	“Алтын ай” кибете
20. Габдулла Тукай иҗаты	Габдулла Тукай Г. Тукайның “Кызыклы шәкерт” шигырен уку.
	Тукай әсәрләреннән төзелгән мультфильмнардан өзекләр карау.
	Г. Тукай “Безнең гаилә” “Гаилә” рәсемен карау
	Г. Тукай “Бала белән күбәләк”
21. Чисталыкта-матурлык	Саулык-зур байлык Шигырь уку: Ә.Ерикәй “Чисталык сөябез”
	“Чисталыкта-матурлык”
22. Җиңү алып килде май	Сугыш ветераннары белән очрашу
23. Кунак көтәбез	“Винни-пух кунакка бара”.
	“Чебурашка”
24. Хәрәкәттә-бәрәкәт	Минем яраткан спорт төре. Шигырь уку: В Хәйруллина “Туплар”
	Арыслан баласы һәм ташбака ничек җыр җырлаган”
25. Чәчәкле җәй.	Чәчәкләр – тормыш яме Чәчәкле җәй.
	Сабантуй бәйрәме
26. Күңелле сабантуй	Күңелле Сабантуй уеннары Сабан туена әзерлек Сабан туена әзерлек

Мәктәпкә әзерлек төркеменә ана теле комплекслы - тематик планы.

Проект темалары	Эшчәнлек төрләре

1. Әйдәгез,танышабыз!	Әйдәгез, танышабыз Тәмле сүз – җан азыгы
	“Мияу адашкан”
2. Тату гаилә	Минем үзем Тату гаилә
	“Аю баласы дөнья белән таныша”
3. Абдулла Алиш иҗаты	А. Алиш иҗаты белән танышу. А.Алиш “Сертотмас үрдәк” әкияте
	«Батыр Мияу белән куркак Куянкай»
4. Алтын көз	Алтын көз Көз җитте
	“Шалкан”
5. Көзге байлык	Яшелчәләр
	«Кем эшләми, шул ашамый.”
6. Көз күчтәнәчләре	Җиләк-җимешләр Көз күчтәнәчләре
	“Без сыйланабыз”
7. Икмәк – яшәү терәге	“Игенченең тырышлыгы кырларыннан күренә” Кунак чакырдык
	“Юмарт аю”
8. Ашамлыклар	Ашамлыклар Кунак көтәбез
	“Кафега барабыз”
9. Савыт-саба	Савыт-саба
	“Тәмле” кафесы ачабыз
10. Өй җиһазлары	Минем өем, өй җиһазлары
	“Тәмле” кафесында
11. Милли киемнәр	Әбиемнең серле сандыгы Кием кешене бизи
	“Күңелле уеннар”
12. Минем туган җирем	Татарстан буйлап сәяхәт Спорт бәйрәменә барабыз
	“Көчлеләр, кыюлар, җитезләр”
13. Башкалам - Казан	Башкалам - Казан “Туган илем – туган өем”
	Әниләр бәйрәменә барабыз
14. Кыргый хайваннар	Кыргый хайваннар
	“Циркта”
15. Ишек алдында	Йорт кошлары Йорт хайваннары
	“Төлке һәм каз”мультфильмы
16. Кыш килде	Кыш килде Кыш
	“Безнең дуслар”
17. Кышкы уеннар	Кышкы уеннар Яңа ел бәйрәме
	“Кар малай” мультфильмы
18. Кыш. Кышкы уеннар	Кыш. Кышкы уеннар
	“Шаян кошлар”
19. Кышлаучы кошлар	Кышлаучы кошлар Кошлар кафесы Кошларга ярдәм итик!
	“Әйдә, бие!”

	“Урманда зур концерт”
20. Киемнәр	Киемнәр Кышкы киемнәр
	“Акбай туган көнгә барырга әзерләнә”
21. Муса Җәлил	Муса Җәлил
	“Мияуның туган көне”
22. И туган тел, и матур тел...	Бөтендөнья телләр көне И туган тел, и матур тел...
	“Урман китапханәсендә”
23. Безнең шәһәр	Безнең шәһәр
	“Уйный-уйный укыйбыз”
24. Ямьле яз	Ямьле яз
	«Урман мәктәбендә»
25. Әкияттә кунакта	Әкияттә кунакта “Хуш киләсең, Нәүрүз!”
	“Теремкәй” әкиятен сәхнәләштерү
26. Күчмә кошлар	Күчмә кошлар
	“Кем нәрсә ярата?”
27. Белем иленә сәяхәт	Белем иленә сәяхәт Серле чәчәк Уку бүлмәсе
	“Уйный-уйный укыйбыз”
28. Мәктәп	Без мәктәпкә барабыз
	“Без инде хәзер зурлар - мәктәпкә илтә юллар”
	“Юл маҗаралары”
29. Урман-безнең байлыгыбыз	Урманда Нәрсә ул “Кызыл китап?”
	Габдулла Тукай
30. Габдулла Тукай	Г. Тукай әкиятләренә сәяхәт Без - Тукай оныклары
	Г. Тукай “Шүрәле”
31. Әкияттә кунакта	«Эш беткәч, уйнарга ярый» “Алтын бөртекләр” «Агачлар да авырый»
32. Белем иленә сәяхәт	Могҗизалар кыры Белем иленә сәяхәт
33. Без уйнарга яратабыз	Казанга спорт бәйрәменә барабыз Без уйнарга яратабыз Сюжетлы-рольле уеннар
34. Җиңү бәйрәме	Алар безгә җиңү бүләк итте Җиңү бәйрәме
35. Хуш бакчам, исәнме мәктәп	Кабатлау. «Хуш бакчам, исәнме мәктәп»

2.4**Балалар белән үзара бәйләнеш**

№	Эш төрләре	Үткәрү вакыты	Җаваплы кеше
1.	Программа материалларын үзләштерү дәрәҗәсенең мониторингы	Октябрь Апрель	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
2.	Сәләтле балаларны төрле бәйгеләрдә, бәйрәмнәрдә катнаштыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче

6.	Татар халкының, Татарстан Республикасында яшәүче халыкларның милли йолалары, гореф гадәтләре белән танышу, бәйрәмнәр, кичәләр. Төрле чаралар оештыру	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
7.	Барлык район ярышларында һәм бәйгеләрендә катнашу	Сентябрь - май.	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
8.	Балаларны Г.Тукай әсәрләре белән таныштыруның системалы эшен дәвам итү (мультфильмнар карау, балаларның рәсемнәре...)	Сентябрь - май. Г.Тукайның юбилеена	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче
	Балалар һәм эти-әниләр белән күмәк экскурсияләр (театр, музей, мәктәп һ.б)	Ел дәвамында	Татар теленә өйрәтүче тәрбияче, тәрбиячеләр

2.4. Бакчада тәрбияләнүче балаларныңэти-әниләре белән үзара бәйләнеш

Сентябрь	Төркемнәрдәге милли почмакларны тулыландыру, аларны кирәкле әдәбият, күрсәтмә әсбаплар белән тәэмин итү.(барлык төркемнәр дә)
Октябрь	Уртанчылар төркеме ата-аналарын УМКга кергән эш дәфтәрләре һәм эшчәнлекләрнең оештырылуы белән таныштыру. “Татарча өйрәнәбез”(уртанчылар төркеме.)
Октябрь	«Культурно-историческое наследие татарского народа и пути приобщения к нему детей дошкольного возраста» консультация. (мәктәпкә әзерлек төркеме)
Октябрь	Беренче кечкенәләр төркеме ата-аналары өчен “Балаларны ана телендә тәрбияләү” темасына консультация. **(**беренче кечкенәләр төркеме**)**
Октябрь	Зурлар һәм мәктәпкә әзерлек төркеме белән “Сөмбелә” бәйрәмен үткәрү. **(**зурлар һәм мәктәпкә әзерлек төркеме**)**
Ноябрь	“Положительное влияние двуязычия на развитие ребенка” темасына зурлар төркеме ата-аналары өчен консультация**.** **(**зурлар төркеме)
Ноябрь	“Балаларны туган телгә өйрәтүдә ата-аналарның бурычлары” икенче кечкенәләр төркеме ата-аналары өчен консультация. **(**икенче кечкенәләр төркеме)
Гыйнвар	“Роль татарских национальных игр в нравственном и физическом развитии детей дошкольного возраста ” (зурлар төркеме).
Февраль	Консультация “Фольклор и народ” (уртанчылар төркеме)
Апрель	Татар халкының күренекле шагыйре Габдулла Тукайның тормышы, иҗаты белән ата-аналарны таныштыру-мәктәпкә әзерлек төркеме ата-аналары өчен күрсәтмә әсбаплар белән тәэмин итү**.** (мәктәпкә әзерлек төркеме)
Апрель	«Г.Тукай безнең күңелләрдә”

III.Оештыру бүлеге

3.1.Татар теле кабинетында предметлы-үстерелешле мохитне оештыру үзенчәлекләре

Татар телендә дөрес сөйләшергә өйрәтү өчен, балаларны кызыксындыра алырлык аралашу даирәсе булдыру, сюжетлы уеннар оештыру, гомүмән, баланың актив сөйләмен үстерү зарур. Тәрбиячегә татар телен өйрәнүче мәктәпкәчә яшьтәге балаларның телне ясалма тудырылган тел мохитендә үзләштерүләрен онытмаска кирәк. Татар телен өйрәтү шөгыльләре өчен балалар бакчасында махсус бүлмә бар. Бу бүлмәдә РФ һәм ТР дәүләт символлары, туган бистә, башкаладагы истәлекле урыннарның фотографияләре, татар, рус, чуваш һ.б. халыкларның декоратив-гамәли сәнгать үрнәкләре сүрәтләнгән альбомнар, үстерешле уеннар, татар халык әкиятләренең геройлары, уенчыклар: куян, аю, песи, эт, төрле төстәге һәм төрле зурлыктагы туплар, төрле төстәге күлмәкләрдән курчаклар, Идел буе халыкларының милли киемнәреннән курчаклар, дидактик һәм таратма материаллар,кирәкле мәгълүматларны истә калдырырга ярдәм итә торган схемалар, балалар өчен матур әдәбият, методик кулланмалар, яшелчә һәм җиләк-җимеш муляжлары һ.б. бар. Татар теле бүлмәсендәге уенчыклар зур, ялтыравыклы, балаларны җәлеп итәрлек, уенчыклар аларның буе җитәрлек шкафларда урнаштырылган. Шул вакытта уенчыклар баланың сәламәтлеге өчен куркыныч тудырмыйлар.

1. РФ и ТР символикасы (герб, флаг).
2. РФ и ТР президентларының фотографияләре.
3.Татар, рус милли киеменнән курчаклар.
4. ТР башкаласы Казан шәһәре турында информацион һәм күрсәтмә материал (альбомнар, китаплар, открыткалар, иллюстрацияләр).
5. ТР турында информацион һәм күрсәтмә материал (шәһәрләр, аларның истәлекле урыннары, хайваннар һәм үсемлекләр дөньясы).
6. Татарстан, Россия, Башкортостан, Чувашия, Удмуртия, Мари-Эл, Мордовия турында информацион һәм күрсәтмә материал (папкалар, дидактик, хәрәкәтле уеннар).
7. Татар язучыларының һәм шагыйрьләренең портретлары һәм әсәрләре.
8. Татар халык әкиятләре.
9.Татар милли орнаментларының үрнәкләре (7 элемент): лалә, яфрак, кыңгырау, канәфер чәчәге, өч яфрак, чалмабаш, гөлҗимеш.
10. Татар милли орнаментлары белән таныштыру өчен дидактикуеннар: 1. «Бизәкне төзе»; 2. «Парын тап»; 3. «Тап һәм ата»; 4. «Киемне бизә» (түбәтәй, калфак, читек, камзул һ.б.).
11. Яшелчә һәм җиләк-җимеш муляжлары.
12.Уенчыклар: йорт хайваннары, кыргый хайваннар, савыт-саба, җиһаз, предметлы уенчыклар.
13. УМК буенча дидактик уеннар:«Бер һәм күп», «Кем нәрсә эшли», «Курчакны киендер», «Яшелчәләр», «Җиләк-җимешләр», «Кечкенә рәсемнәрнетаратып сал», “Кәрзиндә нәрсә бар?”, “Төсе буенча тап”, “Бу кем?”, “Бу нәрсә?” һ.б.
14.Журналлар: «Мәгариф», «Салават күпере», «Кучтәнәч».
15.Документация: портфолио, папкалар, диагностика, анкеталар, планнар: перспектив һәм календарь, еллык, УМКны тормышка ашыру.
16.Уеннар тупланган папкалар: хәрәкәтле уеннар, халык уеннары, бармак уеннары.

3.2.Методик материаллар һәм белем бирү чаралар.

Мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре өчен Федераль дәүләт укыту стандартлары таләпләренә җавап бирә алырдай укыту-методик комплектлары булдырылды. Балалар бакчалары андагы балаларны татар теленә өйрәтү, аларның сөйләм телен үстерү өчен заман таләпләренә җавап бирерлек итеп төзелгән эзлекле, максатчан методик әсбаплар белән тәэмин ителделәр.

1.Таратма һәм күрсәтмә материаллар

Уртанчылар төркеменең «Минем өем» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1.А4форматында күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 1 данә
	Зур уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. Кечкенә уенчыклар: курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина. курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина – пычрак уенчыклар.	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: «Куян өйгә керә, өйдә аю утыра». «Куян өйдән чыга, саубуллаша».	Һәрберсе 1 данә
	Рәсемнәр: 1 куян, 2 куян, 3 куян, 4 куян, 5 куян; 1 аю, 2 аю, 3 аю, 4 аю, 5 аю; 1 курчак, 2 курчак, 3 курчак, 4 курчак, 5 курчак; 1 туп, 2 туп, 3 туп, 4 туп, 5 туп; 1 машина, 2 машина, 3 машина, 4 машина, 5 машина; 1 песи, 2 песи, 3 песи, 4 песи, 5 песи; 1эт, 2 эт, 3 эт, 4 эт, 5 эт.	Һәрберсе 1 данә
2.А3 форматында өй рәсеме.	Өй макеты	1 данә
3. А5 форматында таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Бабай, әби, әти, әни, малай, кыз.	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Ипи, алма, чәй, сөт.	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Курчак, куян, аю, туп, песи, эт, машина.	Һәрберсе 15 данә
4. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, куян, аю, песи, эт.	Һәрберсе 15 данә
	Бармак уеннары өчен атрибутлар: бабай, әби, әти, әни, малай, кыз, эт Акбай, песи Мияу, аю, куян.	Һәрберсе 15 данә

Зурлар төркеменең «Уйный-уйный үсәбез» укыту методик комплекты буенча күрсәтмә, таратма материаллар.

1. Күрсәтмә рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәр («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 1 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Җиләк-җимешләр»	Һәрберсе

	Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	1 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 1 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: караватъ, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: караватъ, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	«Төсләр» Палитра: зәңгәр, кызыл, сары, яшел.	Һәрберсе 1 данә
	«Саннар» (1-10)	Һәрберсе 1 данә
2. Таратма рәсемнәр.	«Минем гаилә» Малай, кыз рәсемнәре: («Курчакны киендер» уены. Кыз, малай өчен киемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), футболка, шорты, чалбар, сарафан - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Уенчыклар» Зур уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә уенчыклар: курчак, туп, машина - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Ашамлыклар» Аш, ботка, чәк-чәк, конфет, сок.	Һәрберсе 15 данә
	«Савыт-саба» Зур рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кашык, тәлинкә, чынаяк - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Җиләк-җимешләр» Зур рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша. Кечкенә рәсемнәр: яшел алма, сары, кызыл, банан, апельсин, виноград, груша.	Һәрберсе 15 данә
	«Яшелчәләр» Зур рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә. Кечкенә рәсемнәр: кишер, бәрәңге, суган, кыяр, кәбестә.	Һәрберсе 15 данә
	«Киемнәр» Зур рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: күлмәк (кызларныкы, малайларныкы), чалбар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	«Өй җиһазлары» Зур рәсемнәр: караватъ, урындык, өстәл - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә). Кечкенә рәсемнәр: кровать, стул, стол - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
3.Буяу өчен	1 аю, 2 куян, 2 машина, 2 курчак, 3 бәрәңге, 4 кәбестә, 4 курчак, 5	Һәрберсе

график рәсемнәр	песи, 6 алма, 6 кыяр, 7 туп, 7 бәрәңге, 8 кишер, 9 суган, 10 эт.	15 данә
4.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	Битлекләр: кишер, суган, кыяр, бәрәңге, кәбестә, алма.	Һәрберсе 15 данә
5. Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар.	1.Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Өч аю»: эти аю, әни аю, бала аю. 2. Өстәл театры өчен атрибутлар (конус формасында): «Кем нәрсә ярата»: песи, эт, аю, куян, кәҗә, этәч. өстәл (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); урындык (зур, уртача зурлыкта, кечкенә); карават (зур, уртача зурлыкта, кечкенә).	Һәрберсе 1 данә Һәрберсе 1 данә

6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү өчен күрсәтмә һәм таратма рәсемнәр.

1.А4форма-тындагы күрсәтмә рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 1 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 1 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабй йоклый.	Һәрберсе 1 данә
2. А5 форма-тындагы таратма рәсемнәр.	Үрдәк, бүре, этәч, тавык, зур тычкан, кечкенә тычкан, китап, альбом, клей, линейка, ручка, карандаш, пенал, дәфтәр, кофе, пицца, бәрәңге фри, өчпочмак.	Һәрберсе 15 данә
	Шарлар - (зәңгәр, кызыл, сары, яшел төсләрдә).	Һәрберсе 15 данә
	Сюжетлы рәсемнәр: куян чана шуа, аю чана шуа, бүре чана шуа, төлке чана шуа, үрдәк чана шуа, тавык чана шуа, тычкан чана шуа, төлке бии, керпе йоклый, бүре йөгерә, төлке утыра, керпе уйный, аю йоклый, песи сөт эчә, эт ашый, төлке йөгерә, куян сикерә, тычкан ашый, этәч җырлый, кыз кул юа, малай китап укый, кыз китап укый, төлке китап укый, куян китап укый, әни кул юа, эти йоклый, малай утыра, кыз бит юа, әби утыра, бабай йоклый.	Һәрберсе 15 данә
3.8x10форма-тындагы пикто-граммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай.	Һәрберсе 15 данә
4.15x20 форма-тындагы пикто-граммалар	Бии, йоклый, утыра, ашый, эчә, уйный, сикерә, йөгерә, укый, рәсем ясый, җырлый, чана шуа, мин, кыз, малай, әби, бабай, куян, төлке, песи, эт, аю, этәч, тавык, үрдәк, керпе, тычкан.	Һәрберсе 1 данә
5.Театр эшчәнлеге өчен атрибутлар	Битлекләр: төлке, курчак, туп, тавык, этәч, бүре, керпе, үрдәк, тычкан, әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, эти, шалкан. «Шалкан» өстәл театры атрибутлары: Әби, бабай, кыз, малай, эт, песи, әни, эти, тычкан, шалкан.	Һәрберсе 15 данә Һәрберсе 1 данә

2.Методик әсбаплар.

№	Атамасы	Саны
1.	Закирова К.В. Балачак аланы: балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм әти-әниләр өчен хрестоматия	2 данә
2.	Закирова К.В. На поляне детства: хрестоматия для воспитателей дошкольных образовательных учреждений и родителей	2 данә
3.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып.1нче кисәк”	1 данә
4.	Шаехова Р.К. Эш дәфтәре «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы:авазларны уйнатып.2нче кисәк”	1 данә
5.	Шаехова Р.К. Методическое пособие к рабочей тетради«Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы: авазларны уйнатып.1,2 нче кисәкләр	1 данә
6.	Шаехова Р.К. Раз- словечко, два – словечко...: занимательное обучение татарскому языку	1 данә
7.	Шаехова Р.К. Региональная программа дошкольного образования	1 данә
8.	Зарипова З.М. и др. Аудиокомплект к методическому пособию для детей 6-7 лет “Без инде хәзер зурлар, мәктәпкә илтә юллар”. Шөгыль эшкәртмәләре буенча аудиоязмалар – 71 трэк	1 данә
9.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме): тәрбиячеләр өчен методик кулланма	2данә
10.	Закирова К.В., Мортазина Л.М. Балачак – уйнап-көлеп үсәр чак: балалар бакчасында уеннар.	5 данә
11.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (беренче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
12.	Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибуллина И.Җ. “Туган телдә сөйләшәбез.Балалар бакчасында татар телендә тәрбия һәм белем бирү (икенче кече яшьтәгеләр төркеме) методик кулланма өчен аудио-кушымта	2 данә
13.	Зарипова З.М., Кидрячева Р.Г., Шарипова Л.А.и др. Говорим по-татарски: рабочая тетрадь для детей 6-7 лет, изучающих татарский язык с комплектом наклеек. Балаларга мөстәкыйль рәвештә, яисә тәрбиячеләр яки әти-әниләр белән эшләү өчен 20 бирем	1данә
14.	“Танцы народов Поволжья” аудиодиск	1данә
15.	Аудио-китап “Татар әкиятләре” мәктәпкәчә яшьтәге балалар өчен	2 данә.
16.	З.Г.Ибраһимова. Шома бас: мәктәпкәчә яшьтәге балаларга татар бию хәрәкәтләре өйрәтү буенча аудио-кушымталы методик кулланма	2данә
17.	Татар телендә мультфильмнар. № 1	3 данә
18.	Татар телендә мультфильмнар. № 2	2 данә
19.	Татар телендә мультфильмнар. № 3	3 данә
20.	Татар телендә мультфильмнар. № 4	3 данә
21.	Татар телендә мультфильмнар. № 5	1 данә

3.3. Материаль-техник тәэмин итү

Проектор – 1 данә
Интерактив такта – 1 данә
Магнитлы такта – 1 данә
Магнитофон – 1 данә
Өстәлләр – 1 данә зур һәм 7кечкенә
Шкафлар – 3 данә
Урындыклар – 22 данә

3.4.Рус телендә сөйләшүче балаларны татар теленә өйрәтүнең белем бирү эшчәнлеге челтәре

	Көннең беренче яртысы	**Көннең икенче яртысы**
Дүшәмбе	9.00-9.20 уртанчылар төркеме	
Сишәмбе	9.00-9.30 мәктәпкә әзерлек төркеменең беренче төркемчеге 9.40-10.10 мәктәпкә әзерлек төркеменең икенче төркемчеге	
Чәршәмбе	9.00-9.25 зурлар төркеме	Уртанчылар төркеме (режим моментларында) Мәктәпкә әзерлек төркеме (режим моментларында)
Пәнҗешәмбе	9.40-10.10 Мәктәпкә әзерлек төркеме	Уртанчылар төркеме (режим моментларында) Зурлар төркеме (режим моментларында)
Җомга	9.00-9.20 зурлар төркеме	

Татар телендә сөйләшүче балаларны ана теленә өйрәтүнең белем бирү эшчәнлеге челтәре

	Көннең беренче яртысы	**Көннең икенче яртысы**
Дүшәмбе	Зурлар төркеме(режим моментларында)	Икенче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)
	Мәктәпкә әзерлек төркеме(режим моментларында)	Уртанчылар төркеме (режим моментларында)
Сишәмбе	Беренче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Икенче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Уртанчылар төркеме (режим моментларында)	
Чәршәмбе	Беренче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Зурлар төркеме (режим моментларында)	
	Мәктәпкә әзерлек төркеме (режим моментларында)	
Пәнҗешәмбе	Беренче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Икенче кечкенәләр төркеме (режим моментларында)	
	Уртанчылар төркеме (режим моментларында)	
Җомга	Зурлар төркеме (режим моментларында)	
	Мәктәпкә әзерлек төркеме (режим моментларында)	

3.5. Бәйрәмнәр һәм күңел ачу чаралары

Балалар бакчасында ел дәвамында төрле бәйрәмнәр, кичәләр, язучыларның туган көннәре, татар халкының милли бәйрәмнәре уздырыла. Болар “Сөмбелә”, “Нәүрүз”, “Сабантуй”; Г.Тукай һәм башка язучыларның туган көннәре һ.б. бәйрәмнәр. Балаларда матурлыкны тоя, күрә белү сәләтен үстерүдә, туган якны ярату, халкыбызның гореф-гадәтләренә, йолаларына, милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләүдә халык педагогикасы чараларының йогынтысы зур. Тик балаларны халык авыз иҗаты белән таныштырганда тәрбияче яисә әти-әни аны матур, тәэсирле итеп укырга яисә сөйләргә тиеш**.** Болардан тыш халык авыз иҗаты җәүһәрләре - экиятләр, мәкаль-әйтемнәр, сынамышлар, табышмаклар,балалар уеннары, фольклор әсәрләрен куллану зур әһәмияткә ия. Бәйрәмнәр – халыкны милләт итеп берләштерә торган чараларның берсе. Шул фикерне истә тотып, шушы юнәлештә бәйрәмнәр үткәрү матур традициягә әйләнде. Һәр бәйрәм ахырында төрле милли ризыклар белән чәй эчү оештырыла. Мондый чаралардан балалар да, олылар да бик канәгать кала, шуңа алар һәр кичәне, бәйрәмне көтеп ала, үзләре дә бик теләп катнаша.

Бәйрәм исеме	Үткәрү вакыты	Бәйрәмгә әзерлек	Бурычлар
“Сөмбелә”	сентябрь	-көзге табигатькә хас күренешләрне күзәтү; -җырлар, биюләр, шигырьләр өйрәнү; -“Сөмбелә» бәйрәме	-Балаларда эстетик тойгылар, икмәккә һәм башка ризыкларга сак караш тәрбияләү, -балаларның әдәби багажын шигырьләр, җырлар белән тулыландыру, -көз фасылының үзенә генә хас булган матурлыгын һәм гүзәллеген күрә белү, соклану хисе тәрбияләү.
“Әниләр көне”	ноябрь	-әниләр турында әңгәмәләр уздыру; -җырлар, шигырьләр өйрәнү;	-әниләребезгә карата ярату ихтирам хисләре тәрбияләү -балаларның иҗадилыгын үстерү
“Яңа ел”	декабрь	-җырлар, шигырьләр өйрәнү;	-кышкы табигать күренешләренә соклану хисләре һәм мәхәббәт уяту -бәйрәм рухы булдыру
“Туган тел” көне	февраль	-Фикер алышу “Дуслык-бөек көч” -Әңгәмә “Россия-безнең илебез” -Шигыр ятлау : Х.Халиков. “Сөйләшсәләр безнеңчә...”	-төрле милләт халыкларына хөрмәт, дуслык хисләре тәрбияләү, -Идел буе халыклары турында балаларның белемнәрен баету,
“Нәүрүз”	март	-язгы үзгәрешләрне күзәтү; -җырлар, шигырьләр өйрәнү; -“Нәүрүз” бәйрәме оештыру.	-табигатькә карата сак караш тәрбияләү -язгы табигатьтәге үзгәрешләрне күрә белү һәм яз килүгә шатлану хисләре тәрбияләү -милли бәйрәмнәребезгә ихтирам тәрбияләү
“Тукай-безнең күңелләрдә”	апрель	-Г.Тукай әсәрләре белән тирәнтен таныштыру;	1. Г.Тукайның тормыш юлына, иҗатына күз салу.

		-мультфильмнарын карау; -җырлар, биюләр, шигырьләр өйрәнү -Сәхнәләштерү “Бала белән Күбәләк” (зурлар), “Кызыклы шәкерт”(мәктәпкә әзерлек) -Шигырь ятлау “Тукай абый” (зурлар) -Шигырь уку “Эш беткәч уйнарга ярый” (мәктәпкә әзерлек)	2. Г.Тукай әкиятләре, шигырьләре аша балаларда матур әдәбият белән кызыксыну, аларны укырга теләк тәрбияләү. 3. Балаларның игътибарлыкларын, хәтерләрен, фикерләү сәләтен үстерү. 4. Таныш әдәби сюжетлар буенча алган белемнәрен камилләштерү.
“Сабантуй”	июнь	-милли бәйрәмнәребез турында әңгәмә оештыру; -җырлар, биюләр, шигырьләр өйрәнү.	-халкыбызның милли бәйрәмнәренә ихтирам тәрбияләү - Балаларның игътибарлыкларын, хәтерләрен, фикерләү сәләтен үстерү. -физик яктан ныгыту.

3.6**Социум белән хезмәттәшлек планы**

Учрежденияләр	**Уртак эшнең бурычлары**	**Балалар белән эш формалары**
Музей	Тарихыбызга кызыксындыру тәрбияләү.	Экскурсия, тематик очрашулар.
Библиотека	Балаларны татар әдәбияты белән якыннан таныштыру, кызыксындыру уяту.	Экскурсия, тематик очрашулар.

Файдаланылган әдәбият:

1. Закирова К.В.. Балалар бакчасы тәрбиячеләре һәм эти-әниләр өчен хрестоматия Балачак аланы. – Казан, 2011.
2. Закирова К.В. , Муртазина Л.Р. “Балачак – уйнап - көлеп үсәр чак”.- Казан, 2012.
3. Закирова К.В., Муртазина Л.Р. Әй, уйныйбыз, уйныйбыз.- Казан, 2013
4. Зарипова З.М., Исаева Р.С. « Үстерешле уен».- Казан, 2013.
5. Зарипова З.М. Балалар бакчасында рус балаларына татар теле өйрәтү программасы. «Идел-Пресс», 2013.
6. Зарипова З.М “Татарча сөйләшәбез”. 4-5 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2011
7. Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 5-6 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Хәтер», 2012
8. Зарипова З.М. “Татарча сөйләшәбез”. 6-7 яшьлек балаларны татар теленә өйрәтү буенча методик ярдәмлек, «Татарстан китап нәшрияты», 2012
9. Закирова К.В. «Балачак аланы». Хрестоматия для воспитателей и родителей.
10. Закирова К.В. «Балачак - уйнап-көлеп үсәр чак».Методическое пособие для воспитателей детских садов и инструкторов по физкультуре.
11. Зарипова З.М. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 5 – 7 лет.
12. Ибрагимова З.Г. Шома бас
13. Нурзия Сергеева «Татар сынлы сәнгате». – Казань, 2008.
14. Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования « От рождения до школы» под редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М. А. Васильевой. – Москва: Мозаика-Синтез, 2011.
15. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 2-3 лет.
16. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 3 - 4 лет.
17. Хазратова Ф.В. «Туган телдә сөйләшәбез»Методическое пособие для воспитателей татарских групп ДОУ 4 - 5 лет.
18. Шаехова Р. К. «Раз словечко, два словечко».Занимательное обучение татарскому языку.
19. Шаехова Р. К. Методическое пособие к рабочей тетради. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы. Авазларны уйнатып. 1-2 кисәк».
20. Шаехова Р. К. «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр әлифбасы» для воспитателей ДОУ

25.ШаеховаР.К “Төбәкнең мәктәпкәчә белем бирү программасы” Казан, 2012 ел.

26.Шаехова Р.К.“Сөенеч-Радость познания Региональная образовательная программа дошкольного образования».Казань,2016ел.

Пронумеровано, прошито и
скреплено печатью
На пятьдесят трех (53) листах
Заведующий МБДОУ «Детский сад
«Радуга»
__________ Гайфуллина Г.Ю